

2020.
MÁRCIUS

KERTÉSZEK ÉS
KERTBARÁTOK HAVILAPJA

KERTI KALENDÁRIUM

ÁRA: 510 FT • ELŐFIZETŐKNEK: 410 FT
WWW.MAGYARMEZOGAZDASAG.HU

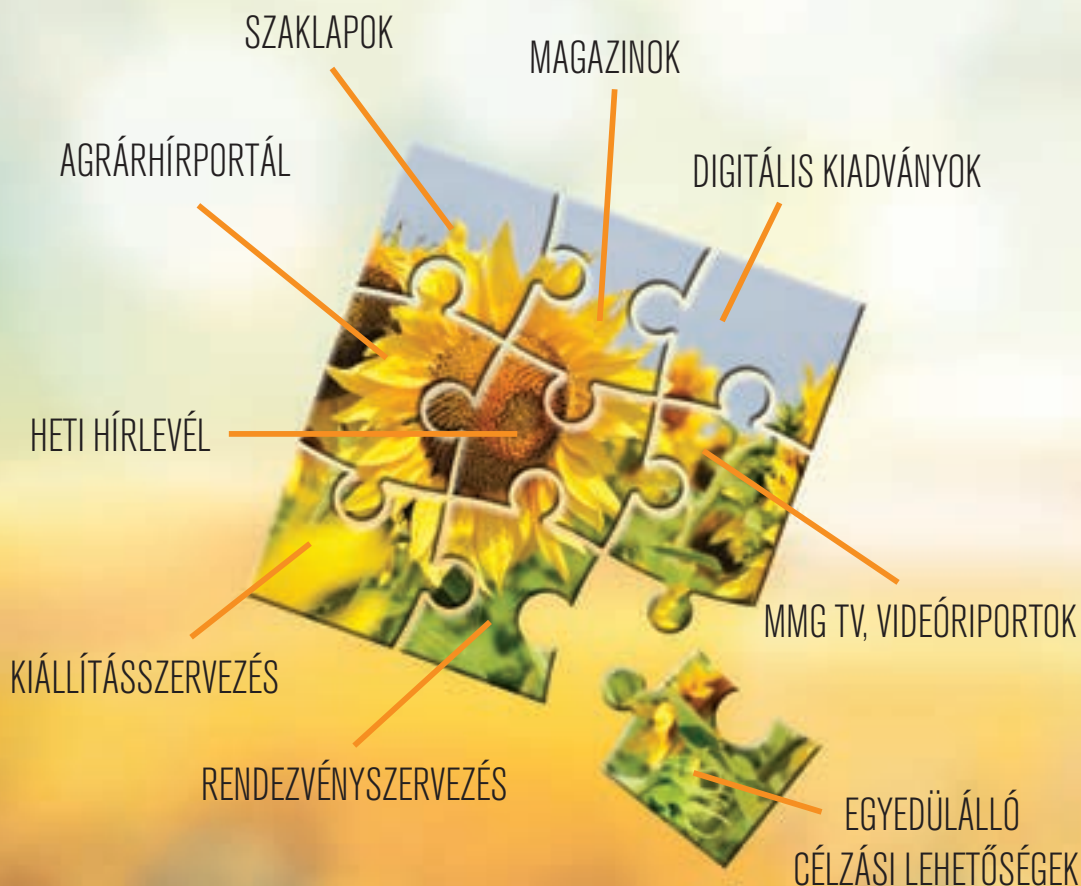

9 770864 785009 20003

- 4 Mikor, milyen zöldborsót vessünk?
- 10 A kajszi tavaszi metszése
- 24 Csapdákkel a kártevők ellen
- 32 Az erdő ereje

MAGYARORSZÁG VEZETŐ AGRÁRMÉDIA RENDSZERE

VELÜNK
TELJES
A KÉP!

magyarmezogazdasag.hu

KERTI KALENDÁRIUM

www.kertikalendarium.hu

Alapítva: 1988

Megjelenik évente 10 alkalommal

32. évfolyam, 3. szám

2020. március

MEGBÍZOTT FŐSZERKESZTŐ:

Horváth Csilla

OLVASÓSZERKESZTŐ

Varga Tibor

TERVEZŐSZERKESZTŐ

Dudás Ágnes

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:

1141 Budapest, Mirtusz u. 2.

Postacím: 1591 Budapest, Pf.: 294.

KIADJA:

a Magyar Mezőgazdaság Kft.

FELELŐS KIADÓ:

Sári Enikő ügyvezető igazgató

Hájos László ügyvezető igazgató

MARKETING:

Horváth Roland vezető

Kovács Réka munkatárs,

Kadosa Gábor, Kárpáti Eszter

LAPTERJESZTÉS, PÉNZÜGY:

Harangozó Tímea vezető

Fontos Éva, Gabula Fruzsina, Karácsonyi Ildikó,

ÜGYFÉLSZOLGÁLAT:

Husztiné Csekő Emma

Tel.: 470-0411 Fax: 470-0410

HIRDETÉS:

Dohány Árpád (70)-232-4231

Minden jog fenntartva! A lapból értesüléseket átvenni csak a Kerti Kalendáriumra való hivatkozással lehet. A hirdetések és egyéb reklámkiadványok tartalmáért a kiadó felelősséget nem vállal.

TERJESZTÉS:

Árusításon át terjeszti a Lapker Zrt., a POHIRKER Zrt., valamint az alternatív terjesztők.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Zrt.

Postacím: 1900 Budapest

Előfizetésben megrendelhető az ország bármely postáján, a

hírlapot kézbesítőknél, www.posta.hu WEBSHOP-ban

(<https://eshop.posta.hu/storefront/>),

e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu címen,

telefonon 06-1-767-8262 számon,

levélben a MP Zrt. 1900 Budapest címen.

Külföldre és külföldön előfizethető a Magyar Posta Zrt.-nél:

www.posta.hu WEBSHOP-ban

(<https://eshop.posta.hu/storefront/>),

1900 Budapest, 06-1-767-8262,

hirlapelofizetes@posta.hu

Belföldi előfizetési díj egy évre: 4100 Ft.

NYOMJA:

PAUKER Nyomdaipari Kft.

1047 Budapest, Baross u. 11.

Felelős vezető: Vértes Gábor

HU ISSN 0864-7852

www.magyarmezogazdasag.hu – az Agrárhírporthal

ONLINE ÜZLETÁG-VEZETŐ:

Práger Ádám

SZERKESZTŐK:

Mizsei Károly, Szőnyi Judit

Váltoékony tavasz

Még nem tudjuk, mit tartogat számunkra az idei tavasz. A tél újabb januári melegrekorddal és az eddigi legkorábban induló allergiaszezonnal okozott fejtorést a kertészkedőknek. Ha továbbra is enyhe marad az idő, korai virágzásra számíthatunk, de mi lesz, ha hirtelen fagyhullám érkezik, és napokig sanyargat bennünket? Ezért figyelmeztetnek szerzőink is arra, hogy várjunk a kényesebb tavaszi munkákkal, főleg a metszéssel, amíg biztonságban tudjuk növényeinket.

A változatos időjárás nemcsak a növényeket, hanem minden élőlényt nehéz helyzetbe hoz. Hasznos segítők vagy „csak” a honos élővilág képviselői megérdemlik, hogy óvjuk őket, és úgy alakítsuk a környezetünket, hogy élelmet és lakóhelyet találjanak benne. Most induló természetvédelem rovatumkban ehhez adunk tanácsokat.

Ültessünk minél több fát, hogy otthonra leljenek rajtuk a rovarok, madarak és mókusok, mi pedig hűsítő árnyéket élvezhessünk alattuk. Folyamatosan nyíló virágok, bokrok ültetésével kínálunk táplálékot a megporzó rovaroknak, méheknek, pillangóknak, amit a kerti növények megtermékenyítésével hálálnak meg.

Kertbaráti üdvözléssel,

Horváth Csilla

megbízott főszerkesztő

Mikor, milyen zöldborsót vessünk?

BÁR JÓ MINŐSÉGŰ, MÉLYHŰTÖTT ZÖLDBORSÓT VAGY KONZERVET MA MÁR KÖNNYŰ BESZEREZNI, A TAVASZ-NYÁRELŐ EGYIK ELSŐ FRISS ÍZÉT JELENTŐ ZSENGE ZÖLDBORSÓLEVEST, AKI TEHETI, SAJÁT KERTJÉBŐL SZERETI MEGFŐZNI. A HÁZIKERTBŐL HAZÁNKBAN ÁLTALÁBAN MÁJUS MÁSODIK FELÉTŐL ÉRŐ ZÖLDBORSÓ FŐ SZEDÉSI IDŐSZAKA JÚNIUS MÁSODIK VÉGÉIG TARTHAT, MÍG MÁSODVETÉSBŐL – BÁR A TAVASZINÁL JÓVAL KISEBB TERMÉSÁTLAGOT REMÉLVE – AUGUSZTUS VÉGÉN, SZEPTEMBERBEN SZÜRETELHETÜNK.

DR. SLEZÁK KATALIN

Mindkét időszakról elmondható, hogy az általában elterjedt, „bokor” habitusú fajták esetében egy-egy vetésből házikertben is csak maximum három alkalommal tudunk szedni, kettő-kettő, esetleg háromnapos szedési időközökkel. Ha hosszabb ideig szeretnénk fogyasztani friss zöldborsót, azt vetésidő-eltolással, vagy több, eltérő tenyészidejű fajta közel egyidejű vetésével érhetjük el.

Botanikai fajtatípusok

A borsónak több alakköre ismert, melyek közül Magyarországon a közönséges kifejtőborsót, a velőborsót, valamint a cukorborsót termesztik. Az első kettőt szemes formában (kifejtve) fogyasztjuk, míg a harmadik fajtakör egy különleges mutáció eredménye: a hüvely is fogyasztható, mert nem keményedik meg az érés során. Zsenge állapot-

ban valamennyi étkezési zöldborsófajta hüvelyének viszonylag magas a cukortartalma, de ezt elsősorban a cukorborsó esetében tudjuk élvezni amiatt, mert az egész hüvelyt el tudjuk fogyasztani. A cukorborsónak egyébként két változata ismert, az ún. „sugar” (folytonos növekedésű, lapos,

Hagyományos (ma már házikerti) zöldborsófajta növényfelépítése

vékony hüvelyű) és a „snap” (bokor növekedésű, húsos hüvelyfalú) típus.

Nagyüzemi körülmények között a három fajta-típus közül legjelentősebb a velőborsó termesztése, termőfelületét tekintve második a kifejtőborsó, míg a cukorborsóval kis felületen foglalkoznak. Azt lehet mondani, hogy házikertben is ez a megosz-lás.

A kifejtő- és a velőborsó között biztosan megfi-gyelhető, szembetűnő különbség igazából csak a vetőmag (vagy a tövön szárazra érett hüvelyekben található mag) megjelenésében van. Biológiai érettségben a velőborsó magja ráncos, kissé lap-pított, a kifejtőborsóé sima és gömbölyű. A mag színe a sárgától a sötétzöldig fajtánként változó. A száraz, érett mag ezermagtömege 80-300 gramm lehet, leggyakrabban 160-230 gramm közötti.

A kifejtőborsó ökológiai tűrőképessége (el-sősorban hidegtűrése) jobb, mint a velőborsóé, termésminősége (alacsonyabb cukortartalma és a gyors cukor-keményítő átalakulás miatt) viszont gyengébb. Tenyészideje és hidegtűrése miatt korai termesztéshez, májusi szedésekhez a kifejtőborsó-fajtákat használhatjuk, míg a ké-sőbbi szedésekhez érdemesebb velőborsót vetni. Feldolgozásra (a fűtő- és a konzervipar számára), nagyüzemi körülmények között is főként a velő-borsót termesztik.

Tenyészidőszak hossza, koraiság

A vetéstől a szedésig eltelt idő hosszát a zöldborsónál nehéz pontosan meghatározni, mert a növé-nyek fejlődési ütemét nagyon erősen befolyásolja a hőmérséklet. Bár ez a legtöbb zöldségfélére jellemző, a zöldborsó esetében az egyébként is rövid tenyészidő mellett azért is nagy jelentő-

Hagyományos levelű zöldborsó, fiatal növények

ZÖLDSÉGTERMESZTÉS

ségű, mert a jó minőségben való betakarításra rövid idő áll rendelkezésre: kifejtőborsónál 1-2, velőborsónál 2-3 nap. Ha folyamatos szedési időszakot tervezünk is, a hőmérséklet egészen megváltoztathatja az érésmenetet. Egymáshoz közel érhetnek a különböző tenyészidejű fajták, vagy ha egy fajtát vetünk különböző időben, előfordulhat, hogy a több héttel később vetett magokból a korábbival közel azonos időben tudunk termést szedni.

Így számoljuk

Ha egy bevált fajtából szeretnénk több szakaszt vetni, és folyamatos (2-3 naponkénti) szedés a célunk, házikertben is tudjuk hasznosítani a hőszegalapú tervezést. Mivel a szedési időszakban a napi hasznos hőösszeg általában 14-16 °C, így azt véve alapul, hogy két nap alatt kb. 30 °C hasznos hőegység-szaporulatot várhatunk, az első vetéstől számítva akkor kell vetnünk a következő szakaszt, amikor ez a 30 °C hasznos hőegység eltelte. Ez március közepi első vetést követően akár 12-14 nap is lehet a következő vetésig ahhoz, hogy majd két nappal később várjuk a szedést. A mérésekhez egy minimum-maximum hőmérőt kell használnunk, és azt naponta leolvasni, majd a maximum és minimum átlagából kivonni 4,4 °C-ot. A naponta így kapott értékeket kell folyamatosan összegezni, hogy jó eséllyel tudjuk időzíteni a vetéseket.

Éppen ezért a zöldborsófajták tenyészidejét az úgynevezett hőszegigényükkel jellemzik. Eszerint megkülönböztetnek rövid, középhosszú és hosszú tenyészidejű fajtákat. A három kategóriát A, B, illetve C betűvel jelölik, és mindegyikben három (más osztályozás szerint kettő) szűkebb csoportot különítenek el. A rövid tenyészidejű (A) fajták éréséhez 600-730 °C, a középerésű (B) fajták beéréséhez 730-840 °C, míg a hosszú tenyészidejű (C) fajták esetében 840-960

Afilia típusú zöldborsó, középidős növények

°C aktív hőösszegre van szükség. A különböző tenyészidejű fajták esetében vetéstől szedésig (zöldérésig) 56-80 nap, zöldéréstől biológiai érésig 20-25 nap telik el.

Az aktív hőmérséklet azt a hőfokot jelenti, amelyen a növények fejlődni tudnak, vagyis a fejlődési alsó hőküszöb-értéket meghaladó tartományt jelenti. Ezt az alsó hőküszöb-értéket amerikai mérések alapján 4,4 °C-nak tekintjük. A napi hasznos hőösszeget az átlaghőmérséklet és a borsó biológiai hőküszöb-értékének különbségként kapjuk meg.

A rövidebb tenyészidejű fajták az év minden időszakában kisebb lombot nevelnek, mert kevesebb levél kifejlődése után jelenik meg az első virág, és a kisebb lombfelület miatt a termésátlaguk is elmarad a hosszabb tenyészidejűekétől. Alacsonyabb hőszegigényük azonban korábbi szedést tesz lehetővé, ezért az igazán korai termésért érdemes a vetési sort ilyenekkel kezdeni. Ha azonban a későbbi szedéseket nagyobb ho-

zammal szeretnénk párosítani, akkor hosszabb tenyészidejű fajtát is vessünk.

A nyári másodvetés esetében – amit július közepéig tanácsos elvégezni – különösen fontos a termésmennyiség (hüvelyszám és a hüvelyekben kifejlődő magok száma) szempontjából a hőmérséklet befolyásoló hatása. Mivel a fajták hőösszegigénye melegben gyorsabban összegyűlik, mint hűvösebb időben, így gyorsan összejön a virágok megjelenéséhez szükséges hőösszeg, mint ahogy a kellő mennyiségű levél kifejlődne. A kisebb lombfelület pedig csak ke-

Karósborsó

vesebb termés kinevelésére alkalmas. Melegben gyorsul az érés és a cukor-keményítő átalakulás is, azaz a szemek gyorsabban vénülnek.

Növekedés, hüvely- és szemtermés

A zöldborsóállományok egyszeri betakarításához fontos, hogy a hüvelyek közel azonos érettségi állapotban legyenek a növényen. Így az új fajtáknál a hüvelyek fürtökben fejlődnek, egy-egy száron kevés „fürtemelettel”, a régi fajtáknál viszont általában egy nóduszon egy-egy (esetleg két) hüvely fejlődik, ez elhúzódó érést jelent, többszöri szedéssel.

Fontos fajtatulajdonság a növénymagasság és a szár merevsége is. Az alacsonyabb, merevebb szárú, és kacsokkal jobban összekapaszkodó növények nem dőlnek meg, így a betakarítás könnyebb, és nedves időben sincs nagy kár abból, hogy a talajra fekvő hüvelyek elrohadvannak. E szempontból előnyösek az afila (levél nélküli) fajták, amelyek sok kacsot fejlesztenek és merevebb szárúak. Ezeknek a valódi levelei kacsokká alakultak, csak a szárat ölelő pálhaleveleik fejlődik ki rendesen, az azonban elég nagy lehet ahhoz, hogy a növények elegendő termést neveljenek.

A hosszú szárú fajták egy része támrendszert is igényel, bár nem akkorát, mint a karósbab: általában elegendő egy méter körüli magasság, erősen levert karók közé hálót vagy drótot kifeszítve. A karósborsók tenyészideje hosszabb, mint a jobban ismert, alacsonyabb fajtáké, de legkésőbb július közepén leérnek.

A fajták között hüvelyalak és méret tekintetében is különbségek vannak. Mivel a nemesítési irányok a nagyüzemi termesztést részesítik előnyben, érdemes tudni, hogy az ideális hüvelyalak jelentősen eltérő a gépi cséplés és a kézi fejtés esetében. A jó minőségű gépi csépléshez egyes hüvelyű fajták szükségesek, lehetőleg tompa véggel (kifejlett szemekkel végig telt hüvely),

Tompa végű, végig telt hüvelyek a gépi betakarításhoz és feldolgozáshoz kedvezőek

míg a kézi fejtés könnyebb, ha a hüvely kissé hajlott, és „csőrös”, mert így a hegyes végénél megroppantható és könnyen nyitható. A legjobb fajtáktól hüvelyenként 7-8 (esetenként 9) magot várhatunk, 8-9 mm-es átmérővel, és mutatósabb a sötétzöld szemszín.

Az eddig részletezett étkezési zöldborsófajták mellett az igen korai szedéshez említést kell tenni még a takarmányborsóról, aminek cukortartalma jelentősen alacsonyabb és túlérése gyorsabb, mint bármely étkezési zöldborsófajtáé, de kétségtelen előnye a hidegtűrése. Régi, különleges módszer ezzel a fajtatípussal a „tél alá vetés”: a november végén – december elején vetett magok megduzzadnak, és kora tavasszal, amint a talaj hőmérséklete melegszik (de általában a nedves talajra nem tudnánk még rá-menni vetni), kicsíráznak. Ez a technológia a korai kifejtőborsófajtákkal, valamint a biztosabb, de gyengébb minőségű termést adó takarmányborsó fajtákkal a déli országrészben akár két heti koraiságot is eredményezhet, mint a hagyományos kora tavaszi vetés kifejtőborsóval az ország középső vagy északibb részein. Ma már azonban átlagos években a tél alá vetés koraiságát meghaladja a rövid tenyészidejű zöldborsó fajták márciusi, fátolyfóliás takarás alá vetése.

Rövid tenyészidejével, a talaj termékenységére gyakorolt jótékony hatásával a zöldborsó jól beilleszthető a vetéstervbe. Lombja és szára,

A lila hüvely általában a vadborsóra (takarmányborsóra) utal

valamint hüvelye komposztkészítésre és zöldtrágyaként is felhasználható, így nem csak konyhai felhasználása miatt érdemes dolgozni vele a veteményeskertben.

Egyszerű módszerek bogarak ellen

TÓTH FERENC, A SZENT ISTVÁN EGYETEM NÖVÉNYVÉDELMI ÁLLATTANT OKTATÓ DOCENSE AZT AJÁNLI, HOGY BIOTERMESZTÉS SORÁN ELŐSZÖR A TALAJT KELL JÓ KONDÍCIÓBA HOZNI. ELPUSZTÍTÁS HELYETT KÖZELEBBRŐL MEG KELL ISMERNI A BOSSZANTÓ ÉLŐLÉNYEKET, MERT MINDENNEK MEGVAN A HELYE AZ ÉLŐVILÁGBAN.

A legtöbbszörnek gondot okozó meztelencsiga ellen érdemes kipróbálni olyan mesterséges búvóhely kihelyezését (pl. perem az ágyás szélére, deszka az ágyás mellé), ami alá behúzódnak a napfény és meleg elől. A begyűjtött puhatestűeket bátran tegyük a komposztba, ahonnan jó eséllyel visszamásznak az ágyásainkba, a lelkiismeretünk és kerti ökoszisztémánk teljessége mégis jobb lesz. A leghatékonyabb módszer a kiapadhatatlan étvágyú indiai futókacsa, ami csigát keresve még az útjában álló akadályok alá is benéz. Csigáügyben egy tévhittel is leszámolhattunk, ugyanis a nagy meztelencsiga valójában kertünk takarítója: veteményeinket egyáltalán nem bántja, kizárólag a földre hullott növénymaradványokat fogyasztja.

A poloskák szerencsére igen válogatós ízlésű bogarak. Érdemes megfigyelni, hogy mely növényeket szeretik, mert nem azonos a kártételük minden zöldségen, tehát válasszunk olyan fajtákat, amiket nem annyira kedvelnek. A földibolha gyűlöli az erős illatú növényeket, mint pl. a koriander, ezért alkalmazzuk a bioművelésben amúgy is alapvetőnek számító vegyes ültetést. Ha pedig sokat öntözünk, elüldözhetjük, mert kimondottan rosszul érzi magát nedves környezetben.

A krumplibogárnál átütő megoldást jelent a növény térbeli izolációja. Ez a kártevő csak a sorokba vetett krumpliültetvényeken igazán hatékony, ezért távol helyezzük el egymástól az egyes bokrokat. A lótetű rejtőzködő életmódja és hatalmas étvágya miatt sok fejtörést okoz azoknak, akiknek a kertjébe egyszer beköltözött, de blokkolhatjuk a kártételét. Kiselejtett csepegtetőcsöveket vágjuk

kisebb darabokra, majd tegyük palánták szára kiültetéskor úgy, hogy a föld alatti és fölötti részt is védje a cső. Később, ha zsenge palántánk szára megerősödik, már nincs okunk az aggodalomra, a lótetű igazi ínyenc, csak a zsenge zöldségeket szereti.

A poloska válogatós rovar, a képen a lárvája fűgén szívogat

Az egyes biomódszerekkel kapcsolatban szükség van némi óvatosságra. A közismert sárga ragadós lap sajnos nem képes a szelektív gyérítésre, így a hasznos rovarok, akár a méhek is beleragadhatnak. A fákra ragasztható hernyóöv még ennél is rosszabb ötlet, mert az abba beleragadó bogarak és hernyók a madarakat lakomára csalogatják, de a csőrük alaposan beleragadhat az enyves felületbe.

Horváth Anett

A kajszii tavaszi metszése

GYAKRAN HALLANI, HOGY A KAJSZIT NE METSZÜK, MERT ELPUSZTUL. EZ SAJNOS IGAZ IS, HA A HAGYOMÁNYOS, TÉLI METSZÉST ALKALMAZZUK. A METSZÉS JÓTÉKONY HATÁSAIT AZONBAN MÉGIS ÉRDEMES KIAKNÁZNI, ÁM EHHEZ EGY KIS SZAKÉRTELEM IS SZÜKSÉGES. METSZÉSEL TUDJUK A GYÜMÖLCSFÁINKAT A MEGFELELŐ MÉRETBEN MEGTARTANI, EZZEL SEGÍJTÜK A NÖVÉNY FÉNYELLÁTOTSÁGÁT, A NÖVÉNYVÉDŐ SZEREK MEGFELELŐ HASZNOSULÁSÁT.

MEDEL ÁKOS

Metszés hiányában gyümölcsfáink felkopaszodnak, kiritkulnak, túlságosan elsűrűsödnek, így csökken a termésmennyiség, és nő a fertőzések kockázata. A gyümölcsstermesztők örömeire a metszés kiváló eszköz a gyümölcsök méretének növelésére is.

A metszés alapvető feladata a koronaszerkezet, valamint a termőfelület kialakítása. Számos koronaforma létezik, kajszii esetében a vázaforma a legelterjedtebb. Az őszibarackhoz hasonlóan

sudár nincs, 3-4 vázágot hozunk létre. Ezeken lehetnek további elágazások, a lényege a korona belsejének tisztán tartása. Ennek egy módosított változata a „javított váza”. Ez alkalmasabb intenzív termelésre: kisebb a fák mérete, hamarabb termőre fordulnak, könnyebb bánni velük, nagyobb állománysűrűséget lehet kialakítani. Ennél a típusnál 6-8 vázágot nevelünk elágazás nélkül. Ezeken a karokon kialakuló nyársakon, vesszőkön termelünk.

A legszakszerűbben akkor járunk el, ha egy virágzás előtti tavaszi metszést (fehérbimbós állapotban, akár virágzásban is) egy nyári (gyümölcszedés után közvetlenül) metszéssel egészítünk ki. Ha mindkét műveletet elvégezzük, akkor tisztább, ritkább koronát kapunk, nem nő olyan nagyra a fánk, valamint így a legkisebb az esélye a pusztulásnak, a fagykárnak.

Alapszabályok

- Kajszit csak vegetációs időben metszünk, mert akkor gyors a sebgyógyulás.
- Tiszta, éles szerszámmal dolgozunk a fertőzések elkerülése érdekében.
- Inkább nagyobb metszési sebeket ejtünk, de kevesebbet.
- Minél hamarabb kezelni kell a sebeket (fesebkezelő vagy gombaölőszeres-permetezés).
- Az őszi/tavaszi metszés erős hajtásnövekedést eredményezhet. Nyári metszés után gyenge a hajtásnövekedés.
- Fagykár veszélye miatt az őszi metszés csak kényszermegoldás.

A metszés során először a láthatóan beteg vagy száraz részeket vágjuk le. Ezeket a sötétebb színűkről, ráncos kérgűkről, esetleges folyásokról, sebekről ismerhetjük fel. Az ilyen koronarészeket el kell távolítani a gyümölcsfák közeléből és elégetni, hogy megelőzzük a betegségek terjedését. Ez után következnek a vízajtások és a sarjak. Ezek olyan vesszők a korona belsejében vagy a gyö-

kényaknál, melyek egy év alatt nőnek meg, nem alkotják a korona szerves részét, és csak elszívják a fa tápanyagait. A különböző rovarok, gombák nagyon szeretik az ilyen zsenge szövettelépítésű, nedvdús hajtásokat, mindenképp meg kell szab-

Intenzív termesztés „javított váza” koronaformával

Kevésbé elterjedt az orsó koronaforma

Hagyományos vázakorona

GYÜMÖLCSTERMESZÉS

dulni tőlük. Ezekkel egyidőben vágjuk ki a korona belseje felé induló vesszőket, melyek sűrítenek, árnyékolnak.

Metszetlen, elsűrűsödött korona

Ha ezekkel végeztünk, akkor kezdődik csak a ritkító metszés. Áganként, a törzstől az ágvégek felé haladunk. A kajszi vezérvesszőit mindig „hegyezzük”, vagyis a középső vesszőt meghagyjuk, a konkurensokat tőből eltávolítjuk.

Kétéves kajszi metszés előtt (balra) és metszés után (jobbra)

Célunk a minél kevesebb elágazás létrehozása. Ezzel a módszerrel rengeteg termőnyárs képződik, amelyeken jó minőségű, nagy termést nevelhetünk. A fák végleges magasságának elérésekor vágjuk csak le a vezérvesszők végeit, mindig egy mellékvevesszőt meghagyva.

Nyári metszés előtt

Nyári metszés után

Bátran álljunk neki kajszi faink tavaszi metszésének, még ha bizonytalanok vagyunk is: egy rosszul metszett fa is jobb, egészségesebb, mint egy teljesen magára hagyott.

Minél kevesebb elágazást hagyjunk meg

Együttműködés a még jobb hatékonyságért!

Együttműködési megállapodást kötött a Net Média Zrt. – a legolvasottabb online gazdasági újság, a Portfolio.hu és az agrárszektor.hu portálok üzemeltetője – és a Magyar Mezőgazdaság Kft., a hazai legnagyobb agrármédia cég, a Magyar Mezőgazdaság piacvezető agrárgazdasági hetilap kiadója és a magyar mezőgazdaság.hu agrárhírtájékoztató üzemeltetője.

A megállapodás létrejöttét több éves sikeres közös munka, valamint kölcsönös, pozitív tapasztalat előzte meg, hiszen a két cég eddig is rendszeresen és hatékonyan működött együtt, támogatták egymást a piacon.

A megállapodás keretében a cégek még magasabb szintre emelik együttműködésüket, melynek legfontosabb célja, hogy a piac szereplői számára hiteles és hasznos szolgáltatásokat nyújtsanak felületeiken, nyomtatott szaklapjaikban, online hírportáljaikon és rendezvényeiken.

Kölcsönösen támogatják egymást az Agrárium 2020, a Nyugat-magyarországi Agrárfórum 2020 és az Agrárszektor Konferencia 2020 rendezvények kapcsán, mely helyszíneken a Magyar Mezőgazdaság Kft. kiemelt médiapartnerként jelenik meg.

Bán Zoltán igazgatósági tag (Net Média Zrt.) és Horváth Roland marketingvezető (Magyar Mezőgazdaság Kft.)
Fotó: Dudás Ágnes

Szintén fontos eleme a megállapodásnak, hogy online tartalommegosztás tekintetében, és a Magyar Mezőgazdaság kiadó által gondozott agrárszaklapok kiemelt előfizetési kampányainak népszerűsítésében is együttműködnek.

A megállapodás azért is példaértékű, mert megmutatja, hogy a bizonyos értelemben versenytársnak tekinthető cégek is ki tudnak alakítani olyan kölcsönös előnyökkel járó konstrukciót, amely egyértelműen a hazai mezőgazdaság szereplőinek javát szolgálja.

Elköszönés

Kedves Olvasóink! Kertbarátok!

Negyedszázados fejezet ért véget pályafutásomban. 25 éves újságírói, 10 éves főszerkesztő-helyettesi és 3 éves főszerkesztői munka után búcsút mondom a Kerti Kalendárium szerkesztésének, a cikkírásnak. Áttérek a gyakorlat oldalára, és kertek, parkok építésének szervezésébe, koordinálásába fogok.

A kert is örök változás, és hasznos, ha az ember is változtat időnként. Hűségem a kertekhez és a kertbarátokhoz azonban töretlen marad. Igyekszem a jövőben is eljutni rendezvényeikre, amelyekre újságírói pályafutásom alatt megannyiszor oly kedvesen hívtak!

Műveljék szorgosan kertjeiket, és maradjanak hűséges olvasói a Kerti Kalendáriumnak, amelyet kollégáim, szakértő cikkíróink nagy szeretettel készítenek el Önöknek hónapról hónapra, a legfrissebb ismereteket, információkat megosztva Önökkel!

Kertbaráti üdvözlettel:

Pap Edina

A szelídgesztenye főbb betegségei

A HAZÁNKBAN ŐSHONOS SZELÍDGESZTENYE ERDEI KÖRNYEZETBEN HOSSZÚ ÉLETŰ FA, AMELY MÁS LOMBOS FÁKKAL VEGYES ÁLLOMÁNYBAN ELLENÁLLÓ A FERTŐZÉSEKKEL SZEMBEN, MERT OTT A GESZTENYÉT FERTŐZŐ KÓROKOZÓK CSAK KISEBB MÉRTÉKBEN LÉPNEK FEL, MINT A TISZTA ÁLLOMÁNYOKBAN. EMELLETT A TERMÉSZETES ERDEI KÖRNYEZETBEN JELEN VANNAK A SZELÍDGESZTENYE TERMÉSZETES ELLENSÉGEI IS. MÁS GYÜMÖLCSFÁKKAL VEGYESEN ÜLTETVE, A HASZNOS SZERVEZETEK KISEBB EGYEDSZÁMA MIATT A SZELÍDGESZTENYE NÖVÉNYVÉDELME NAGYON FONTOS FELADAT.

KOLEVA ROSZICA

A szelídgesztenye jelenleg csak minimális vegyszeres védelemben részesül a kertekben, elsősorban a fák nagy mérete miatt, bár a motoros háti gépek a nagyobb méretű koronák permetezését is lehetővé teszik. Az egyre szélesebb körben terjedő oltványgesztenye a hagyományos, magról nevelt fánál lényegesen kisebb koronát nevel, jóval korábban fordul termőre, ér-

zékenysége miatt viszont intenzívebb védelmet igényel. Legfontosabb károsítóit ismertetjük.

A szelídgesztenye *krifonektriás kéregelhalása* (régábbi nevén endótiás ágrákosodás) a gesztenye egyik legveszedelmesebb betegsége, amely 1969 óta ismert hazánkban. Karanténbetegség, ami a gesztenyefák pusztulását okozza. A kórokozó a fa sérülésein keresztül fertőzi a gesztenye kergét,

a levelek és a zöld hajtások nem fertőződnek. A fertőzés következtében a törzsön, az ágakon (főleg az elágazásoknál) és a vesszőkön besüppedő, majd fölrepedező foltok jelennek meg). A sebzés fölött a

Kötelező védekezni a krifonektriás kéregelhalás ellen

levelek elszáradnak, majd a kéreg és az alatta lévő háncs is elpusztul. A foltokon narancsvörös, majd barna sztrómák (gombafonalakból álló párnák) jelennek meg. A vezérágak elszáradását követően a beteg fák fokozatosan elszáradnak, végül pár éven belül kipusztulnak. A fertőzési források a beteg, akár levágott fás részek, amelyeken a kórokozó évekig képes fennmaradni, szaporodni. Hazánkban a gomba zárlati károsítónak minősül, az ellene való védekezés kötelező.

Tél végi rezes lemosó permetezéssel – amit rügypattanáskor érdemes elvégezni – a betegség terjedése mérsékelhető, de a leghatékonyabb védekezési eljárás a fertőzött részek azonnali eltávolítása (a beteg ágat az egészséges részig kell visszavágni) és elégetése. Ha a fa törzse fertőződik, a beteg fát ki kell vágni. Fontos még, hogy a levágáskor vagy az alakító metszéskor ejtett sebeket sebkezelő anyaggal gondosan le kell zárni, és a munka befejezését követően a használt szerszámot is fertőtleníteni kell.

Tudta?

A betegség kórokozóját, a *Cryphonectria parasitica* mikrogombát a vándormadarak hozták be hazánkba, ezért a leggyakoribb tünete a magas fák csúcsszáradása. A kórokozó sebpárzita, azaz a madarak megkapaszkodva a legfelsőbb ágakon felsértik a vesszők bőrszövetét és bejuttatják a fertőzést az így keletkezett sebekbe.

A gesztenye fitoftórás (*tinta*) betegsége az 1970 években tűnt föl hazánkban. Az ország délnyugati részétől észak-kelet irányba haladva különös gesztenyepusztulás volt megfigyelhető. A tünetek a talajfelszínhez közel, a törzsalapnál látszanak, ahol a kéreg enyhén besüpped,

Könnyen fölismerhető a fák pusztulásához vezető tintabetegség

majd felszakadozik. A kéreg alatt a háncs és a kambium vizenyős, lilásfekete színű lesz a növényi szövetek intenzív rothadása miatt. A gyökereken is észlelhető a lilásfekete rothadás. A beteg fák fokozatosan elpusztulnak. A tintabetegség neve is a kéreg alatti elszíneződésre utal.

A betegséget két *Phytophthora* gombafaj okozza. A kórokozók a talajban, a felszínhez közel, micéliummal és kitaratóspórákkal hosszú ideig fennmaradnak. Később a kitaratóspórákban képződő sporangiósporák a talaj mozgásával a gyökerekre és a gyökérnyaki részre mosódnak be és fertőznek. A fertőzésnek a

Párás, csapadékos időben hatalmasodik el a mikoszfereállítás levélfoltosság

nedves és savanyúbb talajok kedvezőek, ezért a kis fák telepítésére csak fitoftóramentes talaj alkalmas, ezt már a szaporítóanyag előállításánál is figyelembe kell venni. A betegség kémiai védekezéssel nem küzdhető le eredményesen. A faiskolákban csak a betegségre ellenálló gesztenyealanyokat kell használni.

A gesztenye mikoszfereállítás levélfoltossága a gesztenyefák legsúlyosabb levélfoltossága, hazánkban 1903 óta ismert. A fertőzés kezdetében nyár elejétől a leveleken 1-2 mm-es lilásbarna, erek által határolt foltok keletkeznek, esetenként lila gyűrűvel övezve. Az erősen fertőzött leveleken a foltok összeolvadnak, a levelek megsárgulnak, és az intenzív hajtásnövekedés befejezése után elhalnak. A fertőzésnek kedvező párás, csapadékos időjárás esetén a betegség már nyár végére korai lombhullást okozhat. A kórokozó a fertőzött, lehullott leveleken telel át, zárt ivaros termőtestekkel, peritéciumokkal, tavasszal ezek jelentik a fertőzés elsődleges forrását. A betegség ellen nincs engedélyezett gombaölő szer, ezért a védekezés szempontjából nagyon fontos a fertőzött és lehullott levelek megsemmisítése. A betegség ellen réztartalmú szerek javasolhatók a lombfakadástól kezdve.

A gesztenye cilindrospóriumos levélfoltossága esetén a levélfelületén nagy számban apró, barna pöttyök láthatók, amelyek gyakran öszszefolynak. Erős fertőzés hatására a nyár végén gyakran lombsárgulás és lombhullás következik be. A gomba a fertőzött levelekben telel át, így a fertőzött lomb összeszedése és elégetése megfelelő védelmet ad enyhe fertőzés esetén. Erős fertőzéskor a májusban elvégzett permetezésekkel, pl. réztartalmú szerrel visszaszoríthatjuk a betegséget.

A gesztenyelisztharmat elsősorban a cseméték leveleit és hajtásait fertőzi. A levélen, főleg a színén, esetenként a fonákán, valamint a hajtásokon szürkésfehér bevonat látható. Benne ritkán a kórokozó fekete ivaros termőtestei, az ún. kleisztotéciumok is képződnek. A fertőzött levelek kisebbek maradnak. A beteg hajtások növekedési esélye is csökken, és rövid izkőzűek maradnak. A kórokozó általában az előző évben fertőződött rügyekben telel át, a következő év tavaszán a rügyekből kihajtó fiatal leveleken és

hajtásokon telepszik meg. A védekezést a tünetek megjelenésekor kell kezdeni és szükség szerint folytatni. Előfordulása ritka, inkább erdő közelében lép fel rendszeresen.

A *gesztenyetermés fomopszisos betegségére* hazánkban 1983-ban figyeltek föl, szabadföldön és tároláskor. Egyedüli tápnövénye a gesztenye. A fertőzés következtében a termésben lévő mag zsugorodik, majd fokozatosan megkeményedik, mumifikálódik. A termés ezért üreges lesz, a makkhéj alatt, valamint a magvak felületén világosbarna piknidiumok (ivartalan úton képződött zárt termőtestek) képződnek. A kupacs külsején is kialakulnak, de a sűrű kupacstüskék miatt csak nehezen vehetők észre. Fertőzési forrás a fa alatt lévő kupacshulladék és a mumifikálódott makkok. Betakarításkor ezek összegyűjtésével és kihordásával a kórokozó gyéríthető.

A gesztenyemoly júliustól szeptemberig rajzik

A szelídgesztenye kártevői

A lombzat kártevői közül a fiatal fákon a cse-rebogarak és a lombrágó hernyók okozhatnak számottevő rügypusztulást és lombvesztésgé. A termés kártevői közül a gesztenyeormányos és a gesztenyemoly a legjelentősebbek, kártételükkel élvezhetetlenné teszik a termést. A levél- és kéregtetvek a levelek, ill. az ágak és a vesszők szívogatásával okoznak kárt.

A termést károsító gesztenyeormányos a terméskedeményekbe rakja le a tojásait. A lárvák részben vagy teljes egészében felélik a belső részt. A kártétel nyomán a penészgombák is gyakran megtelepszenek és használhatatlanná teszik a termést.

A *gesztenyeormányosnak* évente egy nemzedéke fejlődik. A populáció töredéke imágóként telel át az avarban, kéregpedésekben, jellemzően azonban a kifejlett lárvák telelnek 5-20 cm mélyen a talajban, bábbölcsőben.

A *gesztenyemoly* szintén egynemzedékes faj, aminek imágói hosszú ideig, júliustól szeptemberig rajzanak. A kifejlett hernyó telel át a talajban, gubóban. A levélre lerakott tojásokból kikelő lárvák befúrják magukat a termésbe és megrágják a magot. A termés érésekor elhagyják azt, és a talajban vagy a fatörmelék között telelnek. Tápnövénye a gesztenye mellett a tölgy. A károsított termést arról lehet felismerni, hogy a termés belsejében ürülékhalmozást, míg a gesztenyeormányos az ürülékét kiszórja a termésből.

A termést károsító rovarok elleni védekezésre kevés lehetőség van. Például a talaj művelésével megzavarhatjuk a telelő kártevők fejlődését. Védekezést jelenthet még a korai szüret. Vegyszeres

Sokáig almamolynak tartották a körtemolyt

NÖVÉNYORVOS A GYÜMÖLCSÖSKERTBEN

védekezés csak akkor hatásos, ha lehetőség van a gesztenyeormányos és a gesztenyemoly rajzásának nyomon követésére. Általában két-három rovarölő szerez védekezés elegendő a kártevők ellen.

A levél-és kéregtetvek tavaszi lombkártevők. Rügyfakadás után, ha a rügyek környékén és a vesszőkön észleljük károsításukat, engedélyezett rovarölő szerekkel védekezzünk ellenük.

Tudta?

A körtemolyról eléggé későn ismerték fel, hogy önálló faj és sokáig nem különböztették meg rokonától, az almamolytól. Hazánkban őshonos és mindenhol megtalálható, ahol körte van a környéken. A nedvesebb éghajlatot és az erdei környezetet kedveli elsősorban. Sötétszürke szárnyát bonyolult, sötétbarna mintázat díszíti, fesztávolságuk 17-22 mm. Az almamolytól eltérően évente egy nemzedéke fejlődik. A kifejlett hernyó telet át a talaj felső rétegében, pergamentzerű gubóban, majd május-júniusban

bábozódik. A lepkék rajzása június-júliusban esedékes. A hernyók csak a körtét károsítják, és nem válogatnak a fajták közt. A lepkék a gyümölcsök felületére rakják tojásaikat és a kikelő hernyók, az almamolyétól eltérően, azonnal a gyümölcs belsejébe rágják magukat, ahol egy ürüléktől mentes, a magházig hatoló járatot készítenek. Ez megnehezíti a védekezést is. A hernyók a magvakat eszik, és ha kifejlődtek, kirágják magukat a körtéből. A kártevő elleni védekezésre engedélyezett készítmények: Affirm, Alsystin 480 SC, Decis Mega, Insegar 25 WG, Judo, Sumi-Alfa 5 EC.

A héjas gyümölcsűek (szelídgesztenye) betegségei és kártevői elleni készítmények

Készítmény (hatóanyag)	Hatásmód	Kultúra	Károsító	Dózis (g/10 l víz, ml/10 l víz)	Forg. kat.	É.v.i. (nap)
KÖRNYEZETBARÁT KÉSZÍTMÉNYEK						
Champ DP (rézhidroxid)	kontakt	héjas gyümölcsűek (dió, mandula, mogyoró, gesztenye)	baktériumos, gombás eredetű betegségek (kivéve lisztharmat)	20-30 g	III.	21
Nordox 75 WG (réz(I)oxid)	kontakt	héjas gyümölcsűek	baktériumos, gombás eredetű betegségek (kivéve lisztharmat)	30 g	III.	21
Cuprofix 30 DG (mankoceb+ bordói keverék)	kontakt	héjas gyümölcsűek	baktériumos, gombás eredetű betegségek (kivéve lisztharmat)	40 g	III.	21
Dipel DF (Bacillus thuringiensis var. Kurstaki)	biológiai rovarölő szer	dió, mandula, mogyoró, szelídgesztenye	amerikai fehér medvelepke, lombrágó hernyók, gyümölcsmolyok	10-15 g	III.	2
Vegarep EC (napraforgóolaj + lecitin)	növényápoló szer	héjas gyümölcsűek	levéltetvek	200-300 ml	III.	nk

É.v.i.: élelmezés-egészségügyi várakozási idő

nk: nincs korlátozás

Hatékony szúnyogirtók

AZ EMBER KÖZVETLEN KÖRNYEZETÉBEN NEMCSAK HÁZIÁLLATOK ÉLNEK, VADON ÉLŐ ÁLLATOKKAL IS TALÁLKOZHATUNK, AMELYEKET SAJÁT ÉRDEKÜNKBEN IS ÉRDEMES ÓVNI, SEGÍTENI AZ ÉLŐHELYKERESÉSBEN.

A denevéreknek Magyarországon 28 faja fordul elő. Egyesek az épületekben is megtelepednek, ugyanis a természetes élőhelyeikhez (barlangok, faodúk vagy rések) hasonló körülményeket találnak bennük. Épületlakó denevéreinket az elfoglalt szálláshely típusa szerint két csoportra oszthatjuk: vannak, akik a nagy tereket kedvelik, ezért elsősorban a padlások, szénapajták tetőszerkezetén csimpaszkodnak, és vannak, akik sokkal inkább a szűk réseket, repedéseket részesítik előnyben. Utóbbiakkal az ablakok zsalutáblái mögött, falrésekben, tetőszerkezetben találkozhatunk. Ezek elsősorban nyári szálláshelyek, ahol a nőtényekből és kölykeiből álló szülőkolóniák vagy magányos hímek verődnek össze, és rendkívül nagy jelentőségűek a denevérek fennmaradása szempontjából. Az utódok május körül születnek és augusztusra érik el azt a fejlettséget, hogy képesek

A denevérodút fessük sötétre és jó magasan helyezzük el

lesznek repülni. A kettő közötti időszakban az adott szálláshelyen tartózkodnak, így annak biztonsága, zavartalansága kulcsfontosságú az életben maradásuk szempontjából. Kis méretük ellenére ezek az állatok akár 10 év feletti élettartamot is elérhetnek.

Hazánkban minden denevérfaj védett vagy fokozottan védett
Fotó: Dobrosi Dénes

Magyarországon minden denevérfaj védett, élő- és szaporodóhelyeik bolygatása, bármilyen tevékenység, amely érintheti és zavarhatja őket engedélyhez kötött. Ezeket a munkákat a tavaszi (áprilisi) és az őszi (augusztustól október végéig terjedő) időszakra célszerű időzíteni, mert akkor kellő körültekintéssel és szakmai felügyelettel elkerülhető a sérülésük, pusztulásuk.

A vegyszeres szúnyogirtás helyett sokkal célravezetőbb, ha hagyjuk a denevéreket megtelepedni, hiszen bármilyen kicsi is, rengeteg szúnyogtól és egyéb éjszaka repülő rovartól mentenek meg bennünket és háziállatainkat. Óránként akár ezer szúnyogot is elkaphatnak.

A denevéreknek mesterséges odúk kihelyezésével is segíthetünk. Melegkedvelő állatok lévén az épületek, fák déli-délnyugati oldalára, legalább 3 méter magasra helyezzük el az odút, amit célszerű sötétre festeni, hogy jobban fölmelegedjen.

Forrás: Órségi Nemzeti Park Igazgatóság

Termesztő- és környezetbarát csemegék

A CSEMEGESZŐLŐ-FAJTÁKKAL VALÓ ISMERKEDÉSÜNK UTOLSÓ FEJEZETÉHEZ ÉRKEZTÜNK. TALÁLKOZHATTUNK MÁR A RÉGI KLASSZIKUSOKKAL, KERESZTEZETT FINOMSÁGOKKAL IS. MOST, ZÁRÁSKÉNT NÖVELÜNK IS A CSEMEGESZŐLŐKKEL SZEMBENI ELVÁRÁSAINKON: AZOK A FAJTÁK KERÜLNEK SORRA, MELYEK TETSZETŐSSÉGÜK ÉS JÓ ÍZÜK MELLETT ELLENÁLLÓK A BETEGSÉGEKKEL SZEMBEN. KITÉRÜNK A HÁZIKERTI FAJTAVÁLASZTÁS KÉRDÉSÉRE, AZAZ HOGY MIT-HOVA-HOGYAN ÉRDEMES ÜLTETNI.

VARGA ZSUZSANNA

Atolerancia vagy rezisztencia kérdése nem túl régen, alig másfél évszázada foglalkoztatja a szőlészeket. A filoxeravész előtt nemcsak az oltvánnyal történő telepítés fogalma, de a növényvédelem kérdése is ismeretlen volt a termesztők számára. Az ellenálló gyökérzetre való áttérést megkövetelő gyökértetűvel szinte egy időben érkeztek meg a szőlő talán legfontosabb kórokozói, vagyis a lisztharmat és a peronoszpóra. A 19. század előtti szőlészeknek csak a rothadással kellett számolni, akkoriban vi-

szont a helyes termőhely- (szellős) és fajtaválasztás, valamint a lelevelezés megoldást jelentett a Botrytis jelentette kihívásokra.

A 19. század végén felvirágzó nemesítői műhelyek először külön-külön tetszetős csemegéket, illetve ezzel párhuzamosan ellenálló hibrideket szerettek volna létrehozni. Mindkét irányzat büszkélkedhet máig ismert sikerekkel, és ez az időszak hozta el a részlegesen ellenálló direkttermők fel-futását is.

A két nemesítői cél a második világháború után, a megalakuló nagy állami nemesítőműhelyek létrejöttével forrt össze. Az 1950-es években kiterjedt nemesítői program indult interspecifikus, ellenálló hibridek létrehozására. A szőlészek nemcsak rezisztens fehérbor- és vörösbor-szőlőfajtákkal, de csemegékkel is bővíteni kívánták a fajtaválasztékot. Bátran kijelenthetjük, minden irányzatban sikerrel teljesültek célkitűzéseik.

Sajátos ízvilág

A házikerteket hamar és tartósan meghódították a *Vitis labrusca* származékai, hiszen ezek kevés gondoskodással is megbízhatóan teremtek. A direkttermők borának sajátos íze és minősége indokoltá tette, hogy kiszorultak az árutermelésből. Étkezési szőlőként fogyasztva azonban nem feltétlenül ellenszenves a „rókaíz”. A csemegék külön színfoltja lehet az illatos Izabella, vagy a nyelvet lilássá színező, festőlevű Othello. Kedveltségüket, keresetségüket az is mutatja, hogy nemcsak az őszi piacokon vásárolhatjuk fűrtjeiket, de már az áruházak pékáru kínálatában is felbukkannak velük gazdagított termékek. A direkttermők árutermelő ültetvényekből való tiltása máig él, így hivatalosan nemigen juthatunk szaporítóanyagukhoz. Dugványozással azonban magunk is próbálkozhatunk. Az Othello kedvelőinek örömhírével is szolgálhatok. Egyes hírek szerint a karakteres ízű direkttermő bekerülhet a csemegefajták jegyzékébe. Ez üdvöztető megoldás, hiszen áruforgalomba kerülő borával így továbbra sem találkozhatnánk, de szabványos szaporítóanyagot lehetne telepíteni.

Az interspecifikus szőlőfajták térhódítása 1970-ben indult a Zalagyöngyével, amely ugyan borszőlőként kapott állami elismerést, de sikereihez nagyban hozzájárult, hogy csemegeként fogyasztható. Ezzel a kettős hasznosítású fajták ér-

dekes színfoltja, hiszen általában étkezési szőlők vesztítenek „csemegeségükből”, és válnak fontos borászati alapanyaggá (például: Irsai Olivér). Mára ugyan megkopott a Zalagyöngye népszerűsége, de hajdani elismertségét jól mutatja, hogy

A Lidi augusztus közepén érik, erős növekedése miatt lugast is kialakíthatunk belőle

az ezredforduló táján még az öt legelterjedtebb fehérborszőlő-fajtánk közt tartottuk számon. Kiskertekben máig is kedvelt fajta ropogós bogyói, muskotályos íze, másodtermés-képzési hajlama miatt, ráadásul borra is feldolgozható.

Néhány ellenálló étkezési szőlő bor formájában aratott nagyobb sikereket, nyert teret árutermelő ültetvényekben. Étkezési és borászati felhasználása mellett a Pölöskei muskotály gyümölcslének is kiváló. Olyan újdonságokat is köstolgotó borkedvelő meg talán nincs is, aki ne találkozott volna a kékbogyójú csemegének született Nero rozéjával.

SZŐLŐTERMESZTÉS

A 2019-es Nemzeti Fajtajegyzék tanúsága szerint nem lehet okunk panaszra az ellenálló étkezési szőlők választékát illetően. A legfrissebb, 40 tételes csemegelista pontosan negyede bír valamilyen rezisztenciával, illetve született fajok

A Fanny augusztus végén érik, kiemelkedő a fagyűrése és nem rothad

közötti keresztezésből. A 10 interspecifikusból álló felhozatal igen változatos (színét, ízeit, de származásukat illetően is). Többségük hazai nemesítésű, de vannak köztük honosítottak (Arkadija, Moldova) is. Nagyobb hányaduk a 20. század elején keresztezett franko-amerikai, Seyve-Villard hibridek leszármazottja. De találunk köztük *Vitis amurensis*-utódokat is (Borostyán, Csépi muskotály, Pegazus), amelyek kiváló fagyűrésükkel tűnnek ki. A választékban a színek és ízek kavalkádja is teljes. A sárgásfehér bogyszín kedvelőinek ott a Fanny vagy a Teréz,

a kékbogyók rajongóinak az Esther. Aki pedig pirosra színeződött fűrtöket szeretne, válassza a Lidit! Ha Önöket is zavarják a bogyóban megbúvó magvak, ne aggódjanak, a Ceres (Avanti) fajtánál ezekkel sem kell számolniuk.

A lehetőségek feltérképezése után térjünk át a fajtaválasztás gyakorlati kérdéseire. Az eltelepíthető tőkék számától függően érdemes döntenünk. Ha csak néhány tőkénk lehet, érdemes megbízható, jól termő fajtát választani. Növényvédelmi szempontból is jó választás ilyenkor egy

Késői érésű fajta a Moldova, erős növekedése miatt a fűrtöket ritkítani kell

rezisztens hibrid. Ezek általában bőven teremnek, ráadásul a rothadásnak is ellenállnak, így termésük sokáig tőkén tartható vagy hűvösben tárolható. Ha imádják a szőlőt, és él Önökben a gyűjtőszenvédély, bátran hozzák létre saját kis fajtagyűjteményüket. A kiválasztásnál két szempontot érdemes követni. Egyik, hogy próbáljunk

A ropogós húsú Nero szeptember elején érlik, magas rezveratrol-tartalmáról híres

Miért egészséges?

Szőlőt enni nemcsak élvezetes, de az egészségünknek is jót teszünk vele. Ha nem akarjuk, hogy meghajtsón, a magok egy részét is el kell rágni, mert cersavtartalmuknál fogva olyan jótékony hatásúak, mint a fekete tea. Napjainkban sokféle kozmetikumban is találkozhatunk a szőlőmagolajjal és szőlőmag-őrleménnyel, de önmagukban is forgalmazzák a különböző borszőlőfajták magjából készült termékeket.

De maradva a friss csemegeszőlőnél, éppen a Nero az egyik leghíresebb fajta, mert kimagaslóan sok rezveratrol-t tartalmaz. A szőlő héjában, a magban, a kocsányban található fitoalexint, vagyis a növény a káros hatások leküzdésére, védekezésre termeli. Ez a flavonoid erős antioxidáns hatású, ezért gyulladások visszaszorítására, a vércukorszint csökkentésére és a szív- és érrendszer

érési sort létrehozni, így nem kell egyszerre, rövid idő alatt sok fajtát „elfogyasztani”, így jobban tudjuk majd értékelni őket. A másik szempont, ha a helyünk és termelési kedvünk nem korlátoz bennünket, nyugodtan válasszunk kényes, érzékeny egyedeket is választékbővítőnek. Nem biztos, hogy minden évben ehetünk belőlük, de a Hamburgi muskotály páratlan íze vagy a Cardinal óriásbogyói kárpótolnak minket a sikeres években. Ha van lehetőségünk és kedvünk bort készíteni, érdemes a kettős hasznosításúak között keresgélni. Itt, ha van egy-két extrém érési idejű tőkénk, az kétségtelenül jót tesz a hosszabb „csemegeszezonnak”. De a borászati feldolgozásra szánt mennyiséget próbáljuk közel azonos érési idejű fajtákból összeválogatni. Ha kerti kiültöt vagy autóbeállót szeretnénk szőlővel befuttatni, gondoljunk újra az ellenálló fajták listájára, így kevesebb növényvédelemmel éppen tarthatjuk „élő sátrunkat”.

támogatására tartják alkalmasnak. Ezeket a hatásokat állatkísérletben már bizonyították, de a humán kísérletek még nem vezettek eredményre, egyedül a vérnyomás csökkentésére vélték eredményesnek kínai tudósok.

A szőlő vastartalma révén segít a tavaszi fáradtság leküzdésében, amihez hozzájárul a benne lévő sok C-, B6-vitamin és folsav. Olyan nélkülözhetetlen ásványi anyagokat is tartalmaz, mint a kalcium, foszfor, magnézium és szelén.

Csökkenti a húgysav savasságát, vagyis vesekímélő étel. Ezen kívül az antioxidánsai megakadályozzák a rossz koleszterin kialakulását, meggátolva az érlemezésedést, és gyulladáscsökkentő hatásúak. Fogycukor is fogyaszthatják, mert 100 grammja 78 kalóriát szolgáltat. Sokféle cukor van benne, ezért sportolás után segít az energiaszint visszaállításában.

Csapdákkal a kártevők ellen

A KÖRNYEZETKÍMÉLŐ NÖVÉNYVÉDELEM LÉNYEGE, HOGY CSAK AKKOR VÉDEKEZZÜNK A KÁRTEVŐK ELLEN, HA NAGY EGYEDSZÁMBAN VANNAK JELEN, S KÁRTÉTELŰK MEGHALADJA AZ ADOTT KÁRTEVŐRE MEGÁLLAPÍTOTT KÁRTÉTELI KÜSZÖBÉRTÉKET. ENNEK MEGÁLLAPÍTÁSÁRA SEGÍTSÉGÜNKRE VANNAK A KÜLÖNBÖZŐ TÍPUSÚ ROVARCSAPDÁK, AMELYEK KÉMIAI VEGYÜLETEKKEL, SZÍN- ÉS ILLATANYAGOKKAL, VAGY A SZÍNŰKKEL CSALOGATJÁK ODA AZ ADOTT FAJT.

KOLEVA ROSZICA

A csapdázás biotechnikai eljárás, amelynek során a kártevők természetes ingereit és reakcióit használják ki a védekezéshez. Néhány rovar bizonyos színek vonzanak, sárga, ragadós lapokkal csapdázható a szőlő kártevői közül például a szőlőtíripsz, ezáltal csökkenthető a fertőzés mértéke.

A szexuális ingert kiváltó vegyületeket, az úgynevezett szexferomonokat mind nagyobb mértékben használják a szőlőben is. Működési

elvük, hogy a hímivarú lepkéket a nőténynek a csapdából áradó feromonja csalogatja, és ha odarepülnek, beleragadnak a csapda enyvébe. Ma már a termesztési gyakorlatban sokfelé használják a csapdákat. Ezek segítségével jelentősen csökkenthető a kertészeti növények rovarölőszer-terhelése. A szőlősgazdák által előrejelzésre használt feromoncsapdák alkalmazása azonban csak nagyobb szőlőskertekben indokolt.

Szőlómolyok bogyókártétele

Feromonszappal kiválóan követhető a lepkék megjelenése és rajzásmenete.

A tarka szőlómoly szexferomonja az egyik legkorábban (1973-ban) szintetizált kémiai vegyület; ennek köszönhetően régóta jól ismerjük a kártevő rajzásdinamikáját. Az első nemzedék a szőlő virágzatában okoz kárt, a második a már megkötött, de még zöld bogyókban, a harma-

A tarka szőlómolynek három nemzedéke van

dik nemzedék az érő szőlőfürtben fejlődik ki. Jelenleg, elsősorban a globális felmelegedés következtében, a kártevő egyre korábban rajzik, és a feromonszappal már április közepétől mutatják a tarka szőlómoly lepkéinek megjelenését. A szőlő ilyenkor még fakad, és mivel a fürtkezdemények még nem látszanak, a nőstények tojásaikat még nem tudják arra lerakni. Így a csapdaértékek áprilisban csak arra utalhatnak, hogy milyen egyedszámban van jelen a kártevő. A szőlómolylepkék élettartama 3 hét is lehet, így a korán repülő „bevárhatják” a szőlő virágzatának megjelenését. A második, illetve a harmadik nemzedék rajzásakor már mindig megtalálhatók a kötődött vagy éredő bogyók, így a permetezé-

Keves nyerges szőlómolyt fognak a csapdák

seket azok védelmére kell elvégezni, a tervezett növényvédő szer hatóanyagát figyelembe véve.

A nyerges szőlómoly a kevésbé meleg helyeket kedveli. Életmódja, kártétele, az ellene való védekezés hasonló a tarka szőlómolyéhoz, azonban csak két nemzedéke van egy évben. Az utóbbi évek száraz, meleg nyarai következtében a nyerges szőlómoly kisebb egyedszámban károsít. A feromonszappal is keveset fognak belőle országszerte, így jelentősége csökkent. A csapdák használata viszont azért ajánlott, hogy tudjuk, jelen van-e a kártevő a szőlőben vagy sem.

A szőlőilonca régebben az alacsony művelésű szőlőkben óriási károkat okozott. Jelenleg kisebb a jelentősége, főleg a magas művelési

NÖVÉNYORVOS A SZŐLŐSKERTBEN

módok elterjedése miatt. A feromoncsapdák számos helyen fognak szőlőilonca-lepkéket, viszont károsításuk csak ritkán észlelhető. Amennyiben a feromoncsapdákban hetenként 8-10 lepke található, a következő év tavaszán érdemes figyelni a fakadó szőlőt, és ha szükséges,

A szőlőilonca június-júliusban rajzik

védekezni a rügykárosítás ellen. Fő tápnövénye a szőlő, de a gyümölcstermő növények közül a szamóca, a málna, a szeder, sőt az őszibarack kártevője is lehet. A szőlőiloncának évente egy nemzedéke van. Az egészen fiatal hernyók 2-3 mm hosszú fehér gubóban telelnek át a tőkék kérgének repedéseiben vagy más védett he-

Nehezen vehető észre az ékköves faaraszoló hernyója

lyeken. Kora tavasszal, nem sokkal a rügyfakadás után, az előbúvó 1,5 mm-es kis hernyók a rügyekbe hatolnak és odvasítva kirágják a belsejüket. Rügyfakadás után az egyre fejlődő hernyók a szőlőleveleket rágják meg és szövök össze. Előfordul, hogy a vitorlához a fürtkezd-

Tudta?

A szőlő krómmozai vírus a szőlő kevésbé ismert vírusbetegségei közé tartozik. A fertőzés következtében a leveleken krómsárga-fehéres, néha klorotikus foltosság jelenik meg. Súlyos esetben a levelek csontfehérré, a levélszél a nyári melegben gyakran barnára színeződik, később elhal. Ennél a vírusbetegségnél a levéltünetek a nyár folyamán is jól látszanak, még a nyár végén is felismerhetők. Néhány szőlőfajtnál nem fejlődnek ki a jellegzetes tünetek, de a szőlőtőkék gyengébb növekedésűek, kevesebbet teremnek és rövidebb életűek lesznek. A beteg tőkék életképessége csökken, fokozatosan leromlanak, és 5-6 év alatt akár el is pusztulhatnak. A betegséget kísérő tünetek még, hogy a fürtök kötődése hiányos, a bogyók kicsik maradnak. A vírust a fonálféreg terjesztik a szőlő gyökerének szívogatása során. A szőlő korai vírusos leromlását több vírus is okozhatja. Az egyes szőlőnövényműködés kapcsolatok esetében a tünetek erősségében jelentős különbségeket tapasztalhatunk. Gyakran a szőlő korai pusztulását okozzák. Általában fonálféreg (*Xiphinema spp.* és *Longidorus spp.*) terjesztik.

ményeket is hozzászövik. A bábokból júniustól kezdődően jönnek elő a lepkék, és a nőtények tojásait a levelek színére, kisebb-nagyobb feltűnő csomókban rakják le. A kis hernyók már a nyár végén kikelnek, de nem táplálkoznak, hanem rejtekhelyet keresnek, és abban rögtön elkészítik teletgubóikat. Károsításukat csak a következő év tavaszán kezdik meg.

Az ékköves faaraszoló országos kártevőként eddig a szőlőn jelent meg. Az áttelelt, 4-6 cm-es szürkésbarna hernyók kora tavaszi kártételük során a szőlő fakadó rügyeit teljesen vagy részben kiodvasítják. A kártétel nagyobb, ha a szőlőtőkét már megmetszették, és a hernyó a szálvesszőn végig károsítja a rügyeket. Hernyója tipikus araszolóhernyó, színe pedig olyan, mint a szőlő

kérge, így nagyon nehezen vehető észre. A tőke érintésére mozdulatlanná válik, sokkal inkább hasonlít kacsához, vagy kéregdarabhoz, mint élő hernyóhoz. A fajnak évente két nemzedéke fejlődik ki. A szőlőben a kártételt a második nemze-

Kormoslepke hernyója

dék hernyói okozzák, amelyek közepesen fejlett hernyóként telelnek át, majd tavasszal korán előjönnek és a szőlőrügyeket teljesen kirágják, sokszor még fakadás előtt. Rajzását május-júniusban, majd rövid szünet után egész nyár fo-

A kormoslepke mediterrán eredetű lepke

lyamán szokták észlelni a feromoncsapdákból. A fogások mindegyik nemzedék esetében nagy egyedszámúak, ebből csupán a folyamatosan jelenlétre lehet következtetni, a kártételre nem.

A kormoslepke mediterrán faj, ezért korábban főleg az ország déli részein okozott kárt. Az éghajlatváltozás, az általános felmelegedés következtében azonban északabbra húzódott.

A kormoslepke 5-6 mm nagyságú hernyói telelnek át a szőlőtőkéken. A hernyók többnyire a rügyfakadás idején bújnak elő és tetemes kárt okoznak azzal, hogy a rügyeket kiodvasítják, lerágják. Az ilyen tőkék olyannak látszanak, mintha a fakadásuk elmaradt volna. A hernyók később a leveleken folytatják a táplálkozást. Eleinte csak hámozgatnak, később nagy, szabálytalan karéjokat, lyukakat rágnek a levéllemezbe. A hernyók június elején fejezik be fejlődésüket, majd június közepétől, végétől repülnek a lepkék is. Több tapasztalati rajzáskép készült, amiből jól látható, hogy a lepkék június közepétől rajzanak tömegesen. A lepkék tojásait kisebb csomókban a levelek fonákára rakják. A kikelő kis hernyók egy része fejlődését megszakítva telelőre vonul, és csak a következő év tavaszán jön újra elő. A másik része lepkévé fejlődik, tojásokat rak, és az ezekből

A rajzó zöld cserebogár tarra rághatja a kis tőkéket

NÖVÉNYORVOS A SZŐLŐSKERTBEN

kikelő hernyók telelnék át. Tehát a populáció egy része egy-, a másik része kétnemzedékes. A második nemzedék főleg meleg években fejlődik.

A cserebogarak igen nagy egyedszámban okozhatnak kártételt. Szőlőtermesztési szempontból a zöld cserebogár a legjelentősebb, mert tarra rághatja a fiatal szőlőtőkét. A zöld cserebogár imágói a szőlő levéllemezét fogyasztják, úgy, hogy rendszerint csak a levélerek maradnak meg. A zöld és rezes cserebogárcsapdák csalétke mindkét fajt csalogatja, viszont nem csalogatja a kunsági zöld cserebogarat. A bogarak nem mindig a szőlőben fejlődnek ki, ezért legjobb, ha a csapdákat a szőlőtábla szélére helyezzük.

A szőlőkrom mozaik vírus erek által határolt sárga foltokat okoz a levélen

A szőlőben engedélyezett szexferononcsapdák

Károsítók	Kereskedelmi név
Szőlőilonca	SZŐLŐILONCA CSALOMON 19
Nyerges szőlómoly	EUPOECELIA AMBIGUELLA REAGRON-AMBI CSALOMON 14
Tarka szőlómoly	LOBESIA BOTRANA REAGRON-B TARKA SZŐLŐMOLY CSALOMON 20
Darázsfajok (Vespa spp.)	CSALOMON 28
Zöld/rezes cserebogár	CSALOMON 48

Értékes növények a felhagyott szőlőkben

NOHA SOK AZ OLYAN SZŐLŐÜLTETVÉNY, AMELYEK MŰVELÉSÉVEL MÁR RÉGEN FELHAGYTAK, AZ ÉLETÁVOLRÓL SEM ÁLLT MEG: SZÁMOS NÖVÉNY- ÉS ÁLLATFAJ LELT OTTHONRA BENNÜK.

A soproni borvidék hazánk egyik legkiemelkedőbb, régi hagyományokra és múltra visszatekintő szőlőtermő területe, ahol a szőlőt délies kitettségű meleg domboldalak főként száraz gyepein feltört parcellákba telepítették. E művelt területek élővilága menedékterületekre koncentrálódva maradhatott fenn. A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság működési területéhez tartozó Fertő-mélieki-dombsoron 1945-ig volt meghatározó

Agárkosbor a legelőn

ez a fajta művelés, amelynek a szőlők nagyüzemi átalakítása vetett véget; a kisparcellák körülbelül tizenöt év leforgása alatt eltűntek. Sok helyütt a korábbi művelés hatására csak gyomos, siskanádas, elakácósodott vad területek keletkeztek, de a természetközeli gyepek mentén felhagyott szőlők másodlagos gyepekké fejlődhetnek.

A szőlőültetvényeken a legtöbbször a vitéz-, az agár- és a bíboros kosbor jelenik meg, de a fokozottan védett adriai sallangvirág nagyobb magyarországi állományai is e területekhez köthetők. Az értékesebb növényfajok között említhetjük meg az erdei szellőrózsát, a fekete kökörcsint, az árlevelű és borzas lent, a szártá-

lan csüdfüvet, a tavaszi héricszet és a csillagószi-rózsát.

A kétszikűekben gazdag, változatos növény- és a rajta tenyésző rovarvilág szoros kapcsolatban áll egymással: a nektáradó, virágzó kétszikűek és a felhagyott, de még termést hozó szőlőültetvények például a lepkék számára is ideális táplálkozóhelyek lehetnek. Itt él a magyar tarsza is, amely védett szöcskefajunk. Leginkább a hangja alapján, az alkonyati órákban lehet megtalálni, amikor a gyepe alacsony régióiból a fűszálak vagy a kétszikű növények

Citromsármány

magasabb leveleire mászik, és onnan adja ki halk, de jellegzetes hangját. Az elburjánzó növények fészkelő- és táplálkozóhelyet nyújtanak az énekesmadarak számára is. Citromsármányok, csukok, vagy éppen poszták színes hímjei énekelnek szakadatlanul a magasabb pontokon – oszlopok tetején, bokrok csúcsain –, miközben párjaik az örökké éhes fiókákat etetik.

Forrás: Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság

PROGRAMFELHÍVÁS!

Sári Kovács Szilvia programigazgató - Karcag város alpolgármestere -

„A legszebb konyhakertek”

– Magyarország legszebb konyhakertjei

országos programban való részvételre hívja fel Magyarország valamennyi településének önkormányzatait/szervezeteit/egyesületeit!

Szeretnénk, ha minél több településen „A legszebb konyhakertek” helyi verseny lefolytatásával összegyűjtenék azokat a kertművelőket, akik gondosan, szeretettel művelik kertjeiket, és még e tudáskincs birtokában vannak. Őrzik mindazt, amit nagyszüleiktől tanultak, vagy olyan saját módszereket alkalmaznak, amellyel egészséges zöldséget-gyümölcsöt termelnek.

A program célja, hogy a kertművelők munkája a versenynek köszönhetően kapjon kellő elismerést, és példájuk nyomán minél többen műveljenek konyhakertet, hiszen így az évszázadok során összegyűlt tudás, tapasztalat tovább öröklődhet a generációk között.

Csatlakozásra hívunk tehát minden határon innen és határon túl lévő település önkormányzatát, szervezetét vagy akár magánszemélyét, akik kedvet és erőt éreznek ahhoz, hogy részesei legyenek e programnak: településükön **meghirdetik** „A legszebb konyhakertek” versenyt, **összegyűjtik** a jelentkezéseket, **lezsűrízik** a nevezett kerteket, majd a kategóriák első helyezettjei közül a **legszebbeket jelölik** Magyarország legszebb konyhakertje országos díjra.

A programmal szeretnénk

- A kerteket étellel megtölteni, hogy ne legyen egyetlen elhagyott, műveletlen kert sem
- A díszkertek ágyásaiba visszavinni, bejuttatni a konyhakerti növényeket, gyümölcsöket
- A kertművelő ember munkáját megbecsülni, és azt mindenki elé példaként állítani
- Konyhakertművelő kultúránkat megőrizni, minél több embernek átadni
- A birtokunkban lévő tudást összegyűjteni és megtanítani a fiataloknak, hogy ők is tudják, milyen a frissen szedett zöldség és gyümölcs zamata.

Csatlakozzanak az országos programhoz és szervezzék meg Önök is „A legszebb konyhakertek” helyi versenyt!

Szándéknyilatkozat és részletes információ megtalálható a weboldalunkon:

www.alegszebbkonyhakertek.hu

A csatlakozást követően a helyi versenyt lebonyolíthatják: önkormányzatok, intézmények, különböző civil szervezetek, kertbarát körök, IKSZT-ek, óvodák, iskolák, lakóközösségek, szövetkezetek, református egyházközségek, katolikus plébániák, de akár magánszemélyek is.

2019-ben 378 település több mint 21 000 kertművelője vett részt a programban.

Csatlakozási határidő: 2020. április 30.

2020-ban szeretettel várjuk az Önök településének csatlakozását és Kertjeik nevezését!

Sári Kovács Szilvia - programigazgató
Karcag város alpolgármestere

Telefon: +36-30/9854-106 | Web: www.alegszebbkonyhakertek.hu
E-mail: legszebbkonyhakertek@gmail.com

**LEGYEN ZÖLDSÉGES/GYÜMÖLCSÖS KERT MAGYARORSZÁG
MINDEN BALKONJÁN, UDVARÁN ÉS KERTJÉBEN!**

Az erdő ereje

AGRÁRMINISZTERIUM

BÁR HAZÁNK TERÜLETÉNEK EGYÖTÖDÉT ERDŐ BORÍTJA, A KLÍMAVÁLTOZÁS HATÁSAINAK MÉRSEKLÉSÉRE TAVALY ÖSSZEL ORSZÁGFÁSÍTÁSI PROGRAMOT HIRDETETT AZ AGRÁRMINISZTERIUM. A FAÜLTETÉST, ERDŐTELEPÍTÉST TÖBB PROGRAMMAL IS ÖSZTÖNZI A TÁRCA AZ ÖNKORMÁNYZATOK ÉS A GAZDÁLKODÓK KÖRÉBEN.

A Vidékfejlesztési Program módosításában 80-130 százalékkal megnövelték az erdőtelepítési támogatásokat, amelyekre magán-földtulajdonosok és önkormányzatok pályázhatnak 2021. december 31-ig. Ezentúl a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat forrásainak fölhasználásával hamarosan 500 millió forintos keretösszeggel új felhívást hirdet az agrártárca. A program keretében a vidéki önkormányzatok, egyesületek is igényelhetnek vissza nem térítendő támogatást települési és intézményi szintű faültetésekhez, valamint utca- és közpark-fásításokhoz is.

A Vindornyalakon élő fekete nyár törzsében hatalmas odú alakult ki

Tavaly ősszel az állami erdőgazdaságok is csatlakoztak az országfásításhoz: saját területeiken, saját forrásból több mint 550 hektár új erdőt telepítettek az idén áprilisig, amihez kétféle facsemetét és csaknem 100 tonna makkot használnak föl. E mintaprogram célja az erdőterület növelése mellett a társadalom figyelemfölkeltése és a

szemléletformálás. Olyan mintaterületeket hoznak létre, ahol bemutatókon ismertetik a fásítást, erdőtelepítés folyamatát. A mintaprogram keretében 86 településen ültetnek új erdőket.

Ennyi fával ér fel

Az ENSZ Környezetvédelmi programja szerint a hollandok olyan sokat bicikliznek, hogy az így megtakarított szén-dioxid-kibocsátás évi 54 millió fa ültetésével ér fel, írja az Euronews. Úgy számolnak, hogy napi 7 km-nyi biciklizés egy kilogramm szén-dioxidot spórol meg, mert ennyit bocsátana ki egy autó ugyanezen a távon. A legnagyobb részt lapos Hollandiában minden 4. utazást biciklivel bonyolítanak le. A kormány nagy bicikliút-hálózatot épített ki, és folyamatosan hirdeti a biciklizés egészségügyi előnyeit: adataik szerint ugyanis átlagosan 6 hónappal hosszabbítja meg az állampolgárok életét.

A világon a közlekedés és a szállítványozás bocsátja ki a legtöbb üvegházhatású gázt. A légszennyezettség a WHO szerint csak Európában lassan évi félmillió korai halálhoz vezet.

Az éghajlatváltozás kihívásaira az erdőgazdálkodás hatékony válaszokat adhat. Jelenleg Magyarországon az egyetlen szénelnyelő ágazat az erdőgazdálkodás. A hazai erdők évente 4-5 millió tonna szén-dioxid egyenértéknek megfelelő üvegházhatású gázt kötnek meg, ami jelenleg az országos kibocsátás 7-8 százalékát ellensúlyozza. A faanyag energetikai célú hasznosítása további mintegy 5 millió tonna fosszilis

eredetű szén-dioxid kibocsátását váltja ki. Becslések szerint az erdőgazdaságok mostani, 86 települést érintő új erdőtelepítései egy évtized múlva évenként további mintegy 8000 tonna szén-dioxidot kötnek majd meg, így segítve, hogy tisztább legyen a levegő.

Az EU 2050-re előirányzott, „0 üveházhatású gáz kibocsátású” gazdaságról szóló célkitűzésének megvalósításához az erdők szénmegkötése elengedhetetlenül szükséges. A tervezett időpontig várhatóan fennmaradó kibocsátásunk 50-70, vagy akár 90 százalékát ellensúlyozza a az erdők nettó szénelnyelő képessége.

A kormány a meglévő erdők fenntartásával segíti a szénmegkötő kapacitás megőrzését, az új erdők telepítésével pedig növeli azt. Ezt jól érzékelteti, hogy az 1990 óta telepített erdők jelenleg egymillió tonna szenet kötnek meg évenként, ami a teljes erdőterület kapacitásának 20-25 százaléka, pedig területét nézve csak a 10 százaléka. Az elmúlt tíz évben az erdőgazdaságok 450 millió facsemetét ültettek el és 9500 tonna makkot vetettek el az erdők fenntartása során.

Hazai faóriások

Meddig él egy fa? Mint az élővilágban minden, ez is az adott fajtól függ. Hazai fáink közül az akác, a jegenyenyár, a fűz 150 évesen már az élete végéhez közeledik, a szelídgesztenye, a dió, a hárs és a platán az 500-600 évet is betöltheti, a kocsányos tölgy pedig még tovább él. Nem csoda, hogy a legnagyobb fák közt több nyárfát találunk, hiszen gyorsan fejlődő faj. Gemencen egy 12 méter törzskerületű óriást ismerünk. A fekete nyár sarjeredetű lehet, mintegy 4 m magasságban négy fő ágra bomlik. Becsült magassága 30-35 méter, becsült kora 100 év. A fa életerős, egészséges, így még sokat gyarapodhat.

A dendromania.hu weboldalon Pósfai György dendrológus gyűjti össze a 6 méternél nagyobb törzskörméretű fákat, ahol további hét hatalmas nyárfát sorol föl, amelyek törzse 10 méternél vastagabb. Ezek zömmel fekete nyárok, egyetlen fehér nyár található köztük, a süttői, alacsonyan elágazó, többszárú egyed. Ezek a vastag fák gyakran több sarj összenövésével alakultak ki, az egybeforrt törzsek aztán szétágaznak a magasban.

H. Cs., R. I.

Az erdők a leghatékonyabb szénelnyelők

Bőségesen akad tennivaló

AZ ELSŐ LÉPÉS AZ, HOGY NE MEGSZOKÁSBÓL CSELEKEDJÜNK, HANEM NÉZZÜK MEG, HOGY MILYEN AZ IDŐ, ÉS MIRE SZÁMÍTHATUNK, VISSZAGONDOLVA AZ ELMÚLT ÉVEK MÁRCIUSI HAVAZÁSAINRA IS. NEM SZABAD ELKAPKODNI BIZONYOS MUNKÁKAT, FŐLEG A METSZÉST VAGY A FÜFÉLÉK VISSZAVÁGÁSÁT, MERT ILYEN ESETBEN A KORAI MUNKA AKÁR A NÖVÉNY FAGYÁSÁT VAGY TELJES ELPUSZTULÁSÁT IS OKOZHATJA.

NAGYKUTASI VIKTOR

Tehát, ha az idő engedi, nincsenek erős fagyok, és már hó sem fedi a kerteket, akkor vegyük elő a már előkészített, megélezett kerti szerszámainkat (metszőolló, karos olló, sövényvágó olló, kézi fűrész) és kezdjük meg a dísznövények metszését, ami lehet akár alakra nyírás, formázás vagy éppen az idős részek eltávolítása, azaz ifjítása. A tavasszal virágzókat (pl. orgona, aranyvessző, téli jázmin, díszbirs, kikeleti bangita) csak virágzás után metsszük meg!

Most kell visszavágni a díszfüveinket (pl. pampafű, lámpatisztítófű, kínai tollborzfü, kikeleti bangita, japánbirs). Erre a legjobb, ha sövényvágó ollóval vagy akár géppel egy mozdulattal levágjuk az összekötözött növényt. Ha szaporítani szeretnénk őket, akkor ezt most tőosztással megtehetjük. Használjunk ásóvillát, melynek segítségével a gyökérzet káros roncsolása nélkül lehet szétválasztani a növényt.

Érdemes a somot és a nyári orgonát is erősen visszavágni, így egy megifjított, szebb növényt kapunk.

A manapság akár díszkertekbe ültetett csüngő eperfát (*Morus alba Pendula*) is érdemes megifjítani, az idős, fás, száraz részeket eltávolítani, hiszen a termést úgyis csak a fiatal hajtásokon hozza. A földig lelógó vesszőket is legalább 2/3-ára vágjuk vissza, így azokat a gombás fertőzések kevésbé támadják meg.

Vágjuk vissza a szomorú eperfa hosszúra nőtt vesszőit

A korallberkenye (*Photinia × fraseri*) is meghálálja, ha visszavágjuk vagy alakra nyírjuk. Így hozza a legszebben a piros hajtásokat, melyekből bronzvörösre színesedő bőrszerű, örökzöld levelei lesznek. Sövénynek, szoliternek is ültethető, de dézsás növénynek is kiváló.

A hónap második felében a manapság oly kedvelt fűszernövényeket is visszavághatjuk. A rozmaringot is érdemes megifjítani, visszavágni vagy éppen alakra nyírni.

A levendulát is vágjuk vissza. Mindaddig visszavágható, míg a fás részen látunk kis hajtásokat, így kompaktabb, dekoratívabb növényt kapunk.

Növényvédelmi szempontból, ha tudjuk, az őszi lehullott lombot szedjük össze és komposztáljuk, ezzel is gátolva a rajta lévő kórokozók és kártevők felszaporodását.

Sok kertbarátnál látom, hogy amikor a gyümölcsös tavaszi lemosópermetezését végzi, a díszfákat, díszcserjéket is lepermetezi. Ez jó dolog, de csak ha lombtalan még, tehát rügyattanás előtt végezzük (rózsák, som, orgona, fagyal esetében), de ne permetezzük a lombos és túlevelű örökzöldeinket, mert ezek mind az olajra, mind a rézre érzékenyek lehetnek és akár a növény pusztulását is okozhatják.

Még nyugodtan ültethetünk konténeres (cserpes), földlabdás díznövényeket, legyenek azok cserjék vagy örökzöldek. A jól előkészített, azaz érett istállótrágyával vagy érett komposzttal feltöltött talajba ültessük őket. Ha nincs ezekből egyik sem, akkor szárított vagy granulált istállótrágyát vásároljunk a kertészeti boltokból. Én a műtrágyát nem javaslom, mert ezzel tápanyagot ugyan viszünk a talajba, de a talaj szerkezetét nem javítjuk vele.

A cserépből vagy konténerből kiemelt növény gyökerét némileg lazítsuk meg, azaz ujjainkkal kicsit tépjük meg. Ha még nedves is a talaj, az ültetést követő bőséges belocsolásról, beiszapolásról ne feledkezzünk meg. Tegyük ezt meg a korábban már elültetett növényeinkkel is, és ne feledjük a legfontosabbat, hogy inkább ritkábban, de nagyobb vízáddal öntözzünk, mint gyakran kis vízádagokkal.

Ha szép az idő, a dézsában, kaspóban lévő kerti növényeinket is kezdjük el rendszeresen öntözni, sőt tápoldatot vagy akár tartós tápanyagot, – ami lehet granulált vagy pácika alakú táprúd is – biztosítsunk számukra az egészséges fejlődésük érdekében.

Márciusban a kerti locsolórendszert még óvatosan üzemeljük be, mert még lehetnek erős fagyok, és azok kárt okozhatnak benne, így minden használat után víztelenítsük.

Ha van sziklakertünk vagy kavicskertünk, most érdemes a köveket megigazítani, az esetleg szétfagyottakat kicserélni. A túlbujánczott növényeket is érdemes visszaszorítani, akár a tövek szétválasztásá-

Itt az ideje a díszfüvek visszavágásának

val. Erre a legjobb a kézi ültetővilla vagy az ültetőlapát használata. Ha törpe örökzöldek is vannak bele ültetve, ezeket is megmetszhetjük, alakíthatjuk.

Márciusban van már feladat a gyepünkkel is. Most kell a tavaszi gyepszellőztetést elvégezni, amit képes gyepszellőztető géppel vagy gyepszellőztető gereblyével tudunk elvégezni. Csak ezeknek az eszközöknek a kései képesek a fűszálak között felhalmozott gyep nyiradékot (filcet), mohát maradéktalanul felszedni. A rugós gyepszellőztető csak a fűszálak átfésülésére alkalmas, esetleg még a lehullott lombot szedi össze.

A gyepszellőztetést mindig csak egy irányból végezzük, a keresztirányú gyepszellőztetés tönkre teszi a zöldfelületet. Ha gyepszellőztetést követően úgy érezzük/látjuk, hogy kiritkult a fű, akkor ezeket a foltokat érdemes felülvetni 4-5 dkg/m²-nyi jó minőségű, fajtaazonos fűmagkeverékkel. Ilyenkor a gyep táplálásával 3-4 hetet várjunk. Ha nem végzünk fe-

lülvetést, már márciusban kijuttathatjuk a tavaszi indító gyeprágyát. Ennek lényege a magasabb nitrogén, azaz N P K 25:5:10; de a 15:15:15 is használhatunk.

Akik nem sajnálják rá a pénzt, azok a burkolt, azaz lassú lebomlású tavaszi indító tápanyagot választják, ami akár 8-9 vagy 2-3 hónapon keresztül szolgál folyamatosan tápanyaggal. (N P K 25:5:12, 16:5:22)

Ha már most szeretnénk a stressztűrését is erősíteni (gondolok itt a tavalyi száraz, forró napokra), azok N P K 16:5:22 - t használjanak, ugyanis a magas káliumtól a növények stressztűrése jobban nő, vagyis ellenállóbbak lesznek.

Ha száraz lesz a tavasz, mint volt 2019-ben, már a hónap második felében kezdjük meg a gyep locsolását és persze a rendszeres nyírását, ami 5-7 naponkénti nyírást jelent. Ezt lehetőleg fűgyűjtős géppel végezzük, mert a vizes levágott fűszálak könnyen tönkre tehetik (gombásítanak) az alattuk lévő fűtöveket.

HERBÁCIÓ MAGAZIN

Rendelje meg a Herbáció magazint egy évre (megjelenik évszakonként) mindössze 1680 forintért! Előfizethető bármelyik postán, vagy

hívja a 06 30 437 8900 telefonszámot, vagy küldje el nevét, címét a nzr@herbacio.hu emailcímre.

Herbáció: kozmetikumok, népi gyógyreceptek, különleges ételek, italok, elixírek, tartósítványok: növényekből házilag... Fenyőszörp, muskátlikeksz, kávélekvár, árpafasírt, csalánsör, kenyérpörkölt, parfümök házilag - csak néhány korábbi receptjeinkből...

Megjelent a Herbáció magazin legújabb, 55. száma, és a GYÜMÖLCSPARADÉ című különszám is kapható az újságárusoknál.

www.herbacio.hu   Tel.: 0630 437 8900   nzr@herbacio.hu

Szobanövények növényvédelme

A téli hónapok alatt szobanövényeink legtöbbje hajlamos a kondícióvesztésre.

A mikulásvirág, fokföldi ibolya, fukszia és ciklámen fajok esetében gyakran tapasztalunk levélkókadást vagy a levél elszíneződését. Mivel ezen virágoknak eltérő a páratartalom, hőmérséklet és fényigénye, ezért nehéz megtalálni számukra az optimális helyet a lakásban. Ugyanakkor a „programszerűen” (vagyis szakszerűtlenül, nem a növény igényének megfelelően) végzett öntözésnek is kialakulnak ilyenkor már a negatív hatásai.

SZÜRKEPENÉSZES TÖPUSZTULÁS

A kondícióvesztés mellett, ha az elnyílt virágokat, fonyadt leveleket ollóval vágjuk le, akkor a keletkező sérülés miatt számolnunk kell a gomba betegségek közül a szürkepenész (botritisz) megjelenésére. Ilyenkor a tőlevelek, virágtengelyek, bimbók megbarnulnak. Végző stádiumban rothadásnak indul a növény, melyen szürke pókhálószerű bevonat jelenik meg.

FIGYELEM! A mikulásvirág, a fokföldi ibolya, a fukszia és a ciklámen kifejezetten fogékony a szürkerothadásra.

JÓ HÍR, HOGY VAN MEGOLDÁS! SWITCH 62,5 WG, A NAGYÁGYÚ:

A készítmény kimagasló hatékonyságot mutat a szürkerothadás megbetegedés ellen virágokban, dísznövényekben. A védekezést a hajtás és a virágrészek védelmére összpontosítsuk kis kézi permetező segítségével.

FŐBB ELŐNYEI:

- Blokkolni tudja a gombafertőzést
- A növényre permetezve nem hagy foltot
- Engedély nélkül megvásárolható termék

Munkaegészségügyi várakozási idő: 0 nap
Élelmezésegészségügyi várakozási idő: nincs korlátozva

Kiskiszorítás: 10 g

**SWITCH 62,5 WG
KÖLTSÉGHATÉKONY
MEGOLDÁS,**

**KERESSE
A GAZDABOLTOKBAN.**

 Switch®

Új betegség az aranyvesszőn

AZ ARANYVESSZŐ KEDVELT DÍSZNÖVÉNY, KORA TAVASSZAL SZÉP ÜDE SZÍNFOLTOT NYÚJT A KERTEKBEN, PARKOKBAN, DE LEVÁGOTT VESSZŐJÉT MÁR TÉLEN IS MEGHAJTATHATJUK A LAKÁSBAN, DÚSAN VIRÁGZIK. EDZETT NÖVÉNY, NÉHÁNY KÁROSÍTÓJÁT ISMERJÜK CSAK.

DR. MIKULÁS JÓZSEF

Nemcsak a szép sárga virágot találhatjuk az Aranyvessző (*Forsythia x intermedia*) hajtásán, vesszőjén, hanem az agrobaktérium (*Agrobacterium tumefaciens*) okozta tumort is. Ezenkívül lombzatát is károsítja egy gombabetegség, a *Cladosporium forsythiae*. Ismereteim szerint ezt a betegséget hazánkban eddig még nem találták meg, nem publikálták.

Az agrobaktérium talajban élő soktápnövényű károsító, fás és lágyszárú növényeket egyaránt károsít. Bejut a növény edénynyalábjába is, és a

hajtás apró repedésein át a kéregszövetbe kerülve daganatok (golyva) képződését indítja el. A golyva belsejében az edénynyalábok torzulnak, ezért a víz- és tápanyagellátás megzavarodik. Az agrobaktérium-fertőzés következtében a hajtáson és a vesszőn észlelhetők a tünetek. A hajtáson először borsó nagyságú, sima felületű, sárgászöld, puha és egymásba olvadó daganatok képződnek. Később megnőnek, elfásodnak, megbarnulnak, érdes felületűek lesznek, dió, sőt akár ököl nagyságúvá válhatnak. Súlyos esetben a beteg növény sárgul,

A gyökérgolyva a talajból fertőz

sínylődik, fejlődésben elmarad az egészségesektől, rövidebbek a hajtásai, világosabbak a levelei.

Ez a kórokozó nemcsak az aranyvesszőn, hanem sok más növényen, gyümölcsfák gyökerén, szeder, málna és szőlő vesszőjén is gondot okoz. A megtámadott növény előbb-utóbb elpusztul. A fertőzési forrása a talaj és a beteg növények. A baktérium a talajból gyökérszöveteken keresztül jut a növénybe – tipikus sebz paraziták. Ezzel magyarázható, hogy a golyvás vesszők eltávolítása után a sebzett növényrészek a következő évben új daganatok keletkeznek. A kórokozó a letermelt vesszők eltávolításakor növénynedvvel is átvihető.

Védekezés a megelőzés: kerülni kell a gyökérsérüléseket. A beteg tövekről nem szabad szaporítóanyagot szedni. Amint az aranyvesszőn észrevesszük a golyvát, el kell távolítani, a metszőolló

vágási felületét pedig alaposan meg kell tisztítani (fertőtleníteni), hogy az agrobaktériumot ne vigyük át másik növényre. Súlyos esetben a beteg növényeket el kell távolítani és megsemmisíteni.

A *Cladosporium forsythiae* gomba által fertőzött levél színén 5-10 mm átmérőjű, szabálytalan alakú, elmosódott szélű foltok láthatók, amelyek később elhalnak, és szürkésbarna színűek lesznek. A levél fonákán erek által határolt szögletes, sárgászöld foltok keletkeznek, amelyeken világosbarna, majd sötétbarna, bársonyos konidiumtartó gyepek jelennek meg. Permetezésre kontakt hatású gombaölő szerek eredményesen használhatók.

A kladospóriumos betegség szabálytalan foltokat okoz a lombon

Aranyvessző baktériumos és gombás betegségei ellen használható készítmények

Készítmény	Károsító	Dózis (gramm v. ml /10 l víz)	Forgalmi kategória
Amistar Top	gombás betegségek	6-10 ml	II.
Astra Rézoxiklorid (le mosópermetezésre)	baktériumos és gombás betegségek (kivéve lisztharmit)	20-30 g	III.
Champion 2 FL	baktériumos és gombás betegségek (kivéve lisztharmit)	30-50 ml	III.
Polyram DF	gombás betegségek, kivéve lisztharmit	15-20 g	II.

I. Feltételes forgalmú növényvédő szer

II.* 200 grammos kiszerelésben és az alatt szabadforgalmú

III. Szabadforgalmú növényvédő szer

A nyáriorgona nemcsak a méhek, a lepkék kedvence is

Zöld szigetek a 21. században

TÓTH FERENC, A SZENT ISTVÁN EGYETEM NÖVÉNYVÉDELMI ÁLLATTANT OKTATÓ DOCENSE AZT AJÁNLIJA, HOGY BIOTERMESZTÉS SORÁN ELŐSZÖR A TALAJT KELL JÓ KONDÍCIÓBA HOZNI. ELPUSZTÍTÁS HELYETT KÖZELEBBRŐL MEG KELL ISMERNI A BOSSZANTÓ ÉLŐLÉNYEKET, MERT MINDENNEK MEGVAN A HELYE AZ ÉLŐVILÁGBAN.

HORVÁTH ANETT

Elősként a Pagony Táj- és Kertépítész Iroda vezető tervezőjét, az Év Tájépítésze Díj 2017 közönségdíjasát, egyben a Magyar Tájépítészek Szövetségének elnökét, Vincze Attilát hallhattuk a tájépítészet új trendjeiről. Szerinte épp a biodiverzitás drasztikus csökkenése indokolja leginkább, hogy lebontsuk a mezőgazdasági területek és a városi élettér közé épített falakat. A művelés alá vont területeket ugyanis olyan jól sikerült szétválasztani a városi élettértől, hogy mondhat-

ni felsivatagi éghajlatú betondzsungelben éljük mindennapjainkat.

Utópiának tűnik a saját méhészettel rendelkező hotel, pedig külföldön már látható erre jó néhány sikeres próbálkozás. Amennyiben az ökoszisztéma többi résztvevőinek igényeit követve alakítanánk ki köztereinket, ha teret kaphatnának az őshonos fűfélék, vadvirágok számtalan más virágzó növény mellett, akkor elérhető lenne itt-hon is, hogy majdnem egész évben virágzó, nö-

vényvédő szerektől mentes méhlegelők tarkítsák városi környezetünket.

Az egyre nyilvánvalóbb klímaváltozás miatt olyan változatos növényfajták alkalmazása lenne indokolt, melyeknek nagyon magas a stressz- és szárazságtűrő képességük, az ilyen közparkok fenntartási költsége minimalizálható lenne. Emberi beavatkozás nélkül mindent beborító

Sokfelé a világon látunk példát a városi méhészkedésre

virágzó rétek alakulnának ki, ami a hétköznapi szemlélőnek egyenlő lenne az elhanyagolt terület látképével. Amennyiben ezeket a foltokat bekerítenék, mellettük pedig egy oktatási céllal kihelyezett tábla adna magyarázatot a virágzó szigetek megőrzésének fontosságára, akkor már is egy nagy lépéssel közelebb jutnánk a biológiai sokféleség iránti igény megteremtése felé. Világszerte nagyon jó példák léteznek ennek a koncepciónak a megvalósítására, de aki nyitott szemmel sétál az Országház előtt, a Budai vár környékén vagy a Margit-szigeten, az több ezer négyzetméteren elterülő, színpompás virágzó területekre lehet figyelmes.

Az első etap után Takács Edvárd, a természetközeli játszótereket építő Ilona Malom Műhely tervezője és az Év Tájépítésze Díj 2014 Közönségszíjasa igazi megkönnyebbülést jelentett azoknak,

Méhlegelők

Konkrét tippeket kaptunk a szinte folyamatosan virágzó kiskert kialakításához. A következő növények közül, melyek egy része egy balkonon is tökéletesen elfér, nyugodtan választhatunk, ha mindig szeretnénk kertünk virágaiban gyönyörködni és a méheknek is táplálékot szolgáltatni: fűz, sarkantyúka, rózsza, dália, hortenzia, nyáriorgona, rézvirág, vasvirág, imola, kanadai gyöngyvessző, a golgotavirág, körömvirág, kokárdavirág, menták, levendula, sudársálya, kakukkfű, cipruska, kékszakáll. Az is jó megoldás, ha minél több hagymás növényrel (pl. hóvirág, nárcisz, tulipán, díszhagymák, bunkós hagyma) tarkítjuk kertünket.

A nagyobb kerttel rendelkezők házi méhlegelőt is készíthetnek. Az ilyen virágszigetek létrehozására legjobb az őszi talajelőkészítés és vetés, mert számos magnak szüksége van a csírázáshoz a téli hideghatásra. Akkor sincs baj, ha mi is a tavasszal együtt ébredünk rá, hogy méhlegelőt szeretnénk, csak ez esetben pár hetes hűtéssel kell pótolnunk a téli hideget.

akiknek esetleg nem jutott elég idejük a kert tökéletes gaztalanítására és az őszi kertrendezésre. Az előadó bakonyi letelepedése és konyhakertje kialakítása után megtapasztalta feleségével, hogy a klasszikus kertápolás sok időt és energiát emészt fel. Némi utánjárást követően hamar felismerték, hogy a legtöbb gyom a legtermészetesebb, mindig elérhető, így garantáltan idényjellegűnek számító saláta-, pesto-, főzelék- vagy levesalapanyag, ami sokszor egyben egészségvédő és gyógyhatással is bír. Ettől kezdve a Takács család az ehető növényekre kihúzandó gaz helyett élelmiszerként tekintett.

Természetesen mielőtt felpattannánk a kána-peról, hogy kiszaladjunk a kertbe egy bőséges szüretre, nagyon fontos, hogy tájékozódjunk, mi is nő pontosan a házunk táján. Kellő körütekintés és növényismeret nélkül előfordulhatnak nem ki-

Tavaszi virágaink táplálékot adnak a beporzóknak, de mi is fogyaszthatjuk a pitypang leveleit és virágát

vánt mellékhatások, például a medvehagyma és a gyöngyvirág összekeverése akár halálos kimenetelű is lehet. Ha az ehető növény beazonosításán túl vagyunk, akkor azt is érdemes figyelembe venni, hogy melyik növénynek milyen része ehető pontosan. Lehet, hogy valaminek csak a legfelső, legfrissebb hajtásai, valamelyiknek a gyökere, termése, vagy szimplán csak a levele fogyasztható. Kertjeink gyakori szereplője lehet a spenótként is használható libatop, a brokkolihoz hasonló zsenge pásztortáska hajtása, a savanykás madársóska, a legjobb pestőt és krémleves alapanyagként szolgáló turbolya vagy a papsajt, aminek magja némi ecetes áztatás után olyan, akár a kapribogyó. Aki eddig a tyúkhúrral, porcsinnal, gyermekláncfűvel, katánggal küzdött, használja inkább ezután salátaként.

Mielőtt túrázni indulnánk, érdemes kézbe venni vagy zsebünkbe csúsztatni egy vadnövényeket ismertető zsebkönyvet, mert lehet, hogy utunk során könnyedén begyűjthetjük a vacsoránk bio alapanyagait anélkül, hogy ezért a boltba pénzt kellett volna kiadnunk. A komló rügyei tökéletes alternatívái a spárgának, a gyékény gyökeréből pedig lisztet is lehet őrölni. Az ibolyának nem

csak a levele ehető, a virágja salátánk legszebb díszé lehet, amit a százsorszáppal tehetünk még kívánatosabbá. Ha túránk során netán szereztünk némi zúzódást, rándulást vagy ficamot, akkor érdemes egy kis fekete nadálytő után nézni, mert

A lándzsás útifű köhögés ellen vethető be

a gyökeréből készült zúzalék nagy segítségünkre lehet ilyen esetben. Útközben érdemes némi lándzsás útifűvet is begyűjteni, mert téli időszakban köhögés ellen tökéletes gyógyír lehet. Számos jótékony hatása miatt heti rendszerességgel kellene fogyasztanunk a csalánt, de ha sikerül nagyobb mennyiséghez hozzájutnunk, a legjobb biolevet készíthetjük belőle növényeink számára is.

Az említett növények egy részét az előadás után volt szerencsénk megkóstolni, mivel Edvárd kb. 20-30 féle növényt, gyökeret és rügyet hozott magával.

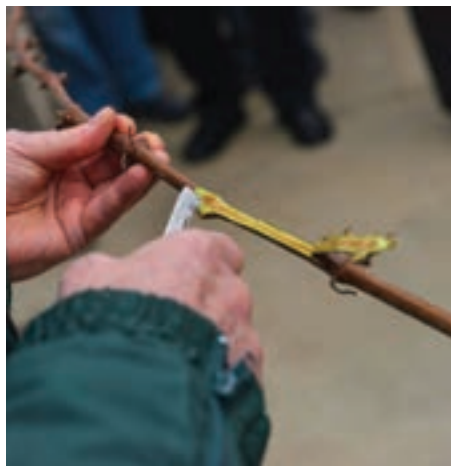
Ha megcsordul Vince, tele lesz a pince

BIZAKODNAK EBBEN AZ ÉVBEN A SZEKSZÁRDI BOROSGAZDÁK, MERT A VINCE-VESSZŐ EGÉSZSÉGES VOLT, ÉP RÜGYEKKEK RENDELKEZETT.

Immár hagyományosan 1977-től, azaz az alakulás évétől nagyon fontosnak tartják a Dicenty Dezső Kertbarát Kör tagjai a szőlő- és borünnepet. Szekszárdon ráadásul minden alkalommal egy szőlőfajtaról is megemlékeznek, értékelnek, ami biztosan egyedülálló szokás. Ebben az évben is így volt, a Vince Napi Borünnep egyben a Kékfrankos ünnepe volt.

A Vince-vessző levágását és jóslást követően Kaszó Gyula református lelkész áldotta meg a Vince-vesszőt és a gazdákat, hogy egészséges szőlőt szüretelhessen mindenki. Majd Kozma Pál, a pécsi szőlészeti és borászati kutatóintézet

munkatársa értékelte az elmúlt évjáratot, amit immár húsz éve rendszeresen megtesz.

A 2019-es évjárat hőmérséklete és csapadékmennyisége is nagyon kedvező volt, ezzel biztosítva a kiváló szőlő és bor minőségét. Ezt bizonyította a Kertbarát Kör tagjainak a 2019 évjáratú Kékfrankos borai, melyet együtt minősítettek.

A kiemelkedő jó évjárat hatására kiváló színanyagok, illatok és ízek alakultak ki a Kékfrankos újborokban, igazán érezhető volt a különböző völgyek klimatikus hatása, az öreg tőkék jelentősége, ami harmonikussá tette a borokat. Kozma Pál szerint a klímaváltozás egyik nyertes fajtája lehet a szekszárdi Kékfrankos.

A közös újborok kóstolóját a Vince Napi Pincejárás, a Ribling követte a Tokaji-Toronyi Pincékben, ahol jó hangulatban, kötetlen beszélgetéssel fejeződött be a közel száz kertbarát tag részvételével tartott Vince Napi Borünnep.

Ferenc Vilmos

Szekszárdi Dicenty Dezső Kertbarát Kör

Szigetszentmiklós legszebb kertje

2007-BEN KÖLTÖZTEM SZIGETSZENTMIKLÓSRA, AHOZ KERTES HÁZBAN LAKOM. MIVEL VIDÉKEN NŐTTEM FEL, MINDIG IS SZERETTEM A VIRÁGOKAT.

Édesanyám kis virágskertünket szeretettel ápolta, gondozta, amiben folyamatosan segítettem neki, és így én is nagyon közel kerültem a virágokhoz. Örültem virágzásuk idején, hogy milyen szép is a mi kertünk. Ezt a hagyományt megőriztem a szívemben, és felnőttként vittem tovább magammal.

Így aztán az én kiskertemben is sok cserepes, ill. ültetett virág található. A kerítésen túl is minden évben illatoznak virágaim az ablak alatt. Kedvenc virágom a rózsza, de emellett nagyon sok az álló és futó muskátli, és a leandereimre is nagyon büszke vagyok. Sokat beszélek a virágaimhoz, mert szerintem a virágoknak is van lelkük, a törődés, az ápolás, egy-egy szép szó feléljük mind-mind tükröződik a virág alakján, kibontakozott virágain.

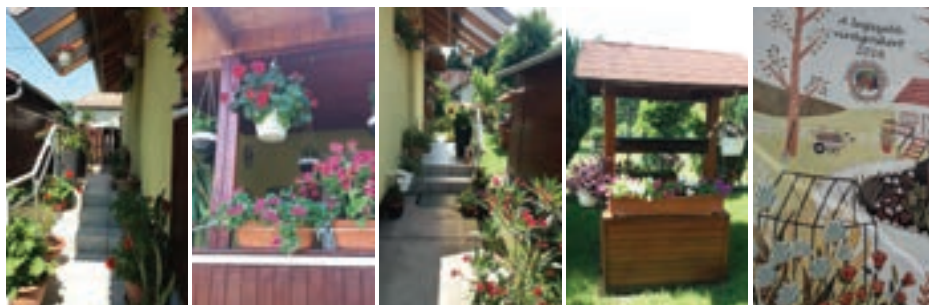
A kert- és virágápolás terén a legfontosabbnak tartom a locsolás mellett, hogy a virágaimat tápoldatozzam, hiszen a jó tápanyag a virágnak is ugyanúgy kell, mint az embernek. Fontos, hogy a száraz részeket a lehető leghamarabb eltávolítsam róluk. A szakkönyvekben utána olvasok mindig, ha egy virágom feltűnően szárad vagy kókad, vajon mi okozhatja a bajt. Figyelem-

be veszem azt is, hogy melyik virág szárazságtűrő és melyik kevésbe, valamint melyik kedveli inkább a fényt és melyik nem. Ennek megfelelően árnyékosabb vagy naposabb helyre teszem, illetve ültetem azokat. A föld milyensége, a tápoldat használata mellett fontos a kapálás, hogy a virágokat ne fojtsa meg a gaz. Mindezeket figyelembe véve ápolom virágaimat, kertemet.

2016-ban pályáztam a Legszebb kert címre, amit a Kossuth Kertbarát Kör hirdetett meg Szigetszentmiklóson. Az első helyezést én értem el. Büszkén raktam ki kertemben a Legszebb virágos kert kerámiaablát, amely azóta ott látható és olvasható mindazok számára, akik elsétálnak a kertem előtt. Nagyon büszke vagyok erre a címre, hiszen városunk kb. 40 ezer lakosából nem kis dolog egy ilyen címet elnyerni.

A szép virágaimmal és virágos kertemmel azt szeretném üzeni az embereknek, hogy keréskedjenek, minél több időt töltsenek virágaik körében, mert a szép kert, a gyönyörű virágok az ember lelkére is viszonthatnak. Tegyük szebbé környezetünket, ez a kis időtöltés nagyon sok örömet hozzon minden ember számára.

Farkasné Enyedi Ilona

A KERTÉSZEK ÉS KERTBARÁTOK DR. LUNTZ OTTOKÁR KÖRE

2020. március 13. (péntek), 17 óra – Nyitnikék a budaörsi Jókai Mór Művelődési Házban

2020. március 25. (szerda) – Gyümölcsoltó Boldogasszony napján koszorúzás a szőlős Madonna kőoszlopnál (Budaörs, Alma u. 4.)

RÁKOSKERTI KERTBARÁT KÖR

2020. március 4. (szerda)

FITO HORM: Fejtrágyázás, levéltrágyázás, polifág kártevők, hiánytünetek,
előadó: Keresztes Zoltán

Bogyós gyümölcsűek és rózsafélék metszése, lemosó permetezés,
előadó: András Károly

2020. március 15. (vasárnap)

Metszési bemutató, vezeti: András Károly

Helyszín: Rákoscsaba, Tanár u. (közös program a Rákosligeti Kertbarát Körrel)

2020. március 18. (szerda)

Mit kell tudni a szerves trágyáról; szerves trágyák fajtái, integrált növényvédelem, talajművelés, vetésforgó; trágyázási módok, műtrágyázás; talajfertőtlenítés; zöldségfélék szabadföldi vetése, előadó: András Károly

RÁKOSLIGETI KERTBARÁT KÖR

2020. március 2. (hétfő)

Zöldségfélék magvetése, palántanevelése, előadó: Dr. Zatykó Lajos

MOSONMAGYARÓVÁRI KERTBARÁTOK KÖRE

2020. március 2. (hétfő), 16 óra

A február 24-i borverseny eredményhirdetése és nőnap, vezeti: Liszkai Lóránt
Születésnaposok köszöntése: Jankóné Nagy Katalin

2020. március 7. (szombat), 15 óra

Metszési bemutató, vezeti: Makai János, Helyszín: Nagy Béla kertje

A VÁCRÁTÓTI NEMZETI BOTANIKUS KERT PROGRAMAJÁNLÓJA

A botanikus kert márciusban még a téli nyitvatartás szerint, 8 és 16 óra között látogatható. Az üvegházak hétfőn zárva tartanak, pénteken és szombaton 13.15-ig, a hét többi napján 15.45-ig vannak nyitva.

BUDAFOK-TÉTÉNY KERTBARÁT KÖR

2020. március 2. (hétfő)

„Jó föld” az okos földkeverék, előadó: Hegedűs Ágoston

Helyszín: Klauzál Gábor Budafok-Tétény Művelődési Központ kamaraterem (Budapest, XXII. Nagytétényi u. 31-33.)

2020. március 4. (szerda), 16 óra

Szőlő metszési bemutató, vezeti: Németh Iván

Helyszín: SIESZ Tangazdaság XXII. Jósika u. 2-28.

Találkozás: 251-es busz Városház téri megállóban 15:45-kor

2020. március 21. (szombat), 10 óra

Gyümölcsfák tavaszi metszése, oltási bemutató, vezeti: Magyar Lajos

Helyszín: XXII. Park u. 56/b.

Találkozó: A 150-es busz Jókai u-i megállóban 9:30-kor

2020. március 23. (hétfő)

Kártevők a kiskertekben, előadó: Gáfor Gergely

Helyszín: Klauzál Gábor Budafok-Tétény Művelődési Központ kamaraterem

AZ ELTE FÜVÉSZKERT PROGRAMAJÁNLÓJA

2020. március 21. (szombat)

Fák oltása a gyakorlatban, szakmai nap

A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM FÜVÉSZKERTJÉNEK PROGRAMAJÁNLÓJA

Kertészkedjünk együtt a Fűvészkertben!

A Szegedi Tudományegyetem Fűvészkertje 6 alkalmas programsorozatot indít

március 7-től május 9-ig kezdő kertészkedőknek.

Az egyes alkalmain a kertészkedés szempontjából fontos alapismereteket veszik sorra: a talaj, mint a kertészkedés alapja, a komposztálás, növényvédelmi alapismeretek, balkonkertészet, kerttervezési ötletek, gyógynövények a kiskertben.

Részvételi díj: 18 000 Ft

Előzetes jelentkezés szükséges március 1-ig a Fűvészkert e-mail címén:

fuveszkert@bio.u-szeged.hu

Bővebb információ: Németh Anikó 06-70-439-9327

RÁGCSÁLÓRIASZTÓK

Szabaduljon meg hivatalan vendégeitől!

- egér, patkány
- nyest, görény
- bolha, kullancs
- galamb, seregély
- vakond
- pele

Forel Elektronikai Kft.
 2800 Tatabánya, Kossuth Lajos u. 30.
 Tel./Fax: +36 34 316 673
 E-mail: spuri@spuri.hu
www.spuri.hu • www.ragcsaloriaszto.hu

AZ OLIMPIAI KARKÁK SZÁMA	MEG- FEJTÉS, 11.	RASKA ... KÖDEKMASÓLÓ DOMONKOS APAGA A 16. SZÁZAD ELEJÉN		KIBÚK A TOJÁS- BÓL
▶	▼	MEG- FEJTÉS, 12. ZUGRÓ	▶	V
ANNAK AZ IRÁNYÁBA	▶			
EGYK GYERMEKE	▶			EGYELI MELLÉK- NÉV, RÖVIDEN
RÁTONYI ROBERT NÉVÉRE	▶			MUNKAFÜ- ZET, RÖV. KELET, NEMETÜL
DEGEN ELŐTAG KÉP	▶			
MEG- FEJTÉS, 2	L	SUB ... TITOKBAN	HIDROGÉN, URÁN VESZÉJELE MEGFEJTÉS, 3	FÉNYTÁRI SZÁMLA
INFRARED RÖVIDEN	▶		AMERIKAI KOCSSMA LONDONI SÁRN	CSSLAG, ANGOLUL, ÁROK- PARTOK
SEMMIKOR	▶			FEL PONTI A PAPA HÁRMAS KORONÁJA
ÖNKÉNY- ÜR	▶		FORRÓ HOMLOK JELZÉ MUNKÁ- DARAB	HUBA TARSA INDOÉZ SZIGET
KÁRTYA- JÁTEK	▶			CSETRAK, OLASZ OKU BEM 'TITULUSA'
AZ ÓRA JELE		HANG- FOSZLÁNY NÖVÉNYI FORRÁZAT	FUTÓ SZERELEM KÁTRÁNY	TOK BELSEJEI NUMERO, RÖVIDEN
A HÁROM TESTŐR EGYKÉ	▶			EGZE ... APRÓRA A NYOMÁS JELE
KONTRA FOKOZÁSA	▶		KAKAS, FRANCSA JELKÉP	KANYAR- FÉLE
ÜJ ÉLETT REJTEKE	▶		UTCA, RÖVIDEN SZÍMRE VELE	
AZ ÁBÉCE ELSŐ BETŰJE	▶	LEVEGŐ, GÖRÖGUL, MAGYAR HANGZÓ- PÁR		
DESCE- MONA TARSA	F			

A mezei zsurló-fűzete a biotermesztésben alkalmazott gombaölő szer. Száritott hajtásaiból 20 dkg-ot áztassunk 10 l hideg vízbe, majd főzzük 45 percig. Miután kihűlt, szűrjük át és hígítsuk tízszeresére. A fűzetet legfeljebb egy napig tárolhatjuk. Alkalmas varasodás, ... (megfejtés) leküzdésére, 4-8 alkalommal ismételve legalább egyhetes fordulóban.

Kérjük, a megfejtést küldje be címünkre
2020. március 15-ig!

Kerti Kalendárium
1591 Budapest, Pf.: 294.
Egy nyertes könyvjutalomban részesül.

